~~[illegible]~~

פראשירים במאה

MS 13,08 = L

М	Ф
90	110
40	120
25	195
40	80
140	120
65	55
120	160
145	125
755	965

דעם

פָּאטֶעְרס צַוָואָה

דָא ווֶערְט דֶער צֵיילְט זַייעֶר אַוואוּנְדֶערְלִיכֶע גֶעשִׁיכְטֶע
וְויא אַזוֹ מֶען טָאר נִיט עוֹבֵר זַיין אוֹיף אַפָּאטֶעְרס
צַוָואָה, אוּנ וְויא אַרִיכְטִיגֶען עֶרְלִיכֶען אִידִין הֶעלְפְט
גָאט אִין אַלֶע נוֹיטֶען, אוּנ אַז אִיר ווֶעט לֵייעֶנֶען דִיא
מַעֲשֶׂה ווֶעט אִיר גְרוֹיס פֶּערְגֶענִיגֶען הָאבִּין אוּנ אִיר
ווֶעט זִיךְ אוֹיךְ אַמוּסָר אַרָאפּ נֶעמֶען דֶער פוּן ·

פערפאסט פאָן ל"י מריגא.

ונמכר לצמיתות לרי"ל מ"ץ.

ווילנא

שנת תרמ"ז לפ"ק

49

Куплено Брусне

Дозволено цензурою. 25 Ноября 1886 г. Вильна.

ДЕМЪ ФОТЕРСЪ ЦАВАА.

Завѣщаніе Отца. Соч. Л. Іоселовича
Съ Виленскаго изданія 1875 г.
Соб. изд. Л. Л. Маца.

ВИЛЬНА.
Въ типографіи Л. Л. Маца, на Квасномъ
переулкѣ, домъ Ш. Кисина № 1195/6 1887 г.

הקדמה קטנה

אחי ועמי איך האב אפילו ניט געוואלט ארויס געבין קיין געשיכטע, ווייל דער שולחן ערוך פסקינט אז מען טאר ניט לייענין אום שבת איז דאך ווארשיינליך איין עבירה, נור ווייל מיר זעהן דאס היינטיגע צייט איז אונזערע מוסר לערנען נור פון אגעשיכטע דען דאס בילדעט אויס יעצט דיא וועלט, אונ איך מיין אז פון אונזער געשיכטע קאן זיך יעדער מענש אגוטין מוסר אראפ נעמען, וויא מען דארף זיין איין ערליכער מאן אונ מען מוז רעבט גאט דינען אונ תורה לערנען, דארום בעט איך אייך מיינע ליבע לעזער דאס איר זאלט ניט מיינען דיא מעשה אליין נור דעם מוסר וואס דער פון קומט ארויס.

דעם פאטערס צוואה.

אין דעם יאהר 1368 האט גיוואוינט אין דער גרויסער שטאט אמשטערדם אגרויסער גביר מיט זיין נאמען ר׳ שלמה מארקאוויץ דיזער מאן איז גיווען אגרויכר זיידין פאבריקאנט, זיין זיידען פאבריק האט גיהאט אשם אין דער וועלט דען זיינע גישעפטין איז גענגין אין פיל שטעט דען זיין פאבריק איז דאמאלס גיווען דער ערשטער אין דער גאנצער וועלט, דער צו וואר ער אויך זייער אפרומער אונ אברווער מאן צו גאט אונ צו לייט, ער פלעגט קיין מאל ניט גיין אין זיין גישעפט ביז ער פלעגט פאר ערשט אין שול גיין דאווענען אונ לערנין אפרק משניות, אונ דאס גלייכען פאר נאכט פלעגט ער מיט אפאר שטונדען פריער זיין גישעפט צו מאכין אונ גיין אין בית המדרש אריין לערנען ביז שפעט אין דער נאכט אונ האט אבגעהיט יעדער דין וויא נייטיג איז פאר איין ערליכען יוד, אונ פלעגט טאן פיל צדקות אונ גמילות חסדים, דען ארעמע אונ

קראנקע פון פיל שטעט ארום האבין נור גיפונגען אהילף ביא דיזען
גביר אין הויז דען ער האט יעדין מענש געהאלפין וויא ווייט מיגלאך
איז גיוועזען עס איז פאר אים קיין זאך ניט שוועהר גיוועזען נור צו העלפין
אמענשין דען זיינע צדקות אונ גמילות חסדים איז גאר ניט אויס
צו דער ציילין, אונ יעדער מענש זיינער איז באהאנדילט געווארין פון
איהם מיט צו פרידענהייט, הכלל דיזער ר' שלמה איז גיוועזען אין
יענער צייט אזוירקליכער אברהם אבינו זיין נאמען איז גרויס גיוועזען
אין ווייטע מדינות, דער צו האט ער גיהאט אגוטע אונ אפרומע
פרוי וואס מען האט איר גערופין דיא פרומע חנה ניט ערגער מיט
אלע מעלות פאר איר מאן אויך האט זייא נאך גיבענטשט מיט אבן
יחיד מיט אלע מעלות וואס גיט אין דער וועלט היינו אפרשוין וואס
קאן נור געבין אין דער וועלט זיין גוטקייט מיט זיין פרומקייט איז
מיט אים צוזאמען געבארין, דען אז ער איז נאך אקליין קינד גיוועזען
האט מען שוין אין אים דער קאנט אלע גוטע מעלות וויא נייטיג צו
זיין איז פאר אזא קינד וויא ער איז, דער פאטער האט אים גיגעבין
לערנען צו גרויסע מלמדים וואס איז פאסענד פאר אים אונ זיינע
לומדות האט גישטייגין פון טאג צו טאג אין דער צייט אז דאס
קינד איז צעהן יאר אלט גיוועזען האט ער שוין גיקלונגען אין דער
גאנצער וועלט פאר אגרויסין למדן אונ ער האט אין דעם פאטערס
עסקים אונ אין קיין עסק ניט געוואוקסט נור ער איז גיזעסין אין
בית המדרש אונ האט גילערינט.

הזמן הולך מהרה עס פינדעט זיך ניט אויף דער וועלט קיין
זאך וואס לויפט אזוי גיך וויא דיא צייט פון מענשין אונ בפרט נאך
דיא גוטע צייט לויפט נאך גיכער דען דיא גיציילטע יארען פון
אונזער ר' שלמה איז זיך איבער געלאפין גאנץ געשווינד, אונ ניט
דער גיווארטעטער טויט איז שוין דא, אונזער ר' שלמה איז קראנק
גיווארען אויף דעם לעצטין קריינק פון זיין לעבין, האט ער געשיקט
נאך זיין איינציגין זון אונ האט אים אן גיזאגט דאס ער זאל גיין
בדרך הישר אונ זאל נור אפ היטין אלע גוטע מדות וויא ער האט
ביז יעצט אפ געהיט אונ זאל נור זיצין אין בית המדרש אונ לערנין
אונ זאל זיך אין קיין גישעפט ניט מישען אונ ער זאל נאך דער

התוגה אין ערגעץ ניט ארויס פארין האנדלען אונ זאל נור עוסק זיין כל ימיו בתורה ועבודה אונ ווייטער גאר ניט אונ האט אים גיגעבין אשיכל אונ האט אים אן גיזאגט ווען דיא שיכל וועט זיין ריכטיג אין מאס זאל ער דיא נעמען פאר אפרוי קיין אנדערע טאר ער ניט נעמען אויף קיין פאל אין דער וועלט, אונ אין איינגע וואכין נאך זיין טויט, מאג ער ארויס פארין זוכען זיין באשערטע, אונ אז ער וועט מקים זיין דיא צוואה ריכטיג וויא ער זאגט אים אן דאן וועט אים זייער גוט זיין, אבער ח"ו טרעט ער איבער אויף זיין צוואה זאל ער וויסען דאס ער וועט זיין זייער אום גליקליך אין דער וועלט אונ זיין לעבין וועט זיין פאר שפילט, מן התם האט דער זון צו גיזאגט דעם פאטער דאס ער וועט זיין צוואה ערפילען אין העכסטין גראד, אונזער ר' שלמה איז זיך אוועק גישטארבין דיא גאנצע שטאט האבין אים שרעקליך באוויינט, איבער הויפט זיין איינציגער זון ר' מרדכי האט זייער געוויינט אונ גיקלאגט נאך זיין פאטער, בעזאנדערס אין אלע ווייטע שטעט וואו נור מען האט דער הערט אז דער פרומער ר' שלמה איז גישטארבין האט מען גרויסע יאמערליכע קלאגין געטריבין דען אלע שטעט פון ווייטע מדינות האבין גיוואוסט ווער זיי האבין אן געווארין, נור דיא גאנצע וועלט האט זיך גיטרייסט מיט זיין זון ר' מרדכי דען אלע ווייסין דאך דאס ער איז ניט ערגער פאר זיין פאטער מיט מדות טובות.

נוא מיינע ליבע לעזער לאמיר לאזין אונזער ר' שלמהן ליגען אין זיין רוא, אונ מיר וועלין זיך ווענדין אביסל צו אונזער ר' מרדכין וואס מיט אים האט פסירט, דיזער בהזריל ר' מרדכי איז שוין אכטצעהן יאר אלט גיווארין אונ עס איז שוין צייט גיוועזן פאר אים דאס ער זאל אפרוי נעמען וויא דער דין איז, אלזא האט ער איבער געווארט זיין פאטערס טרויער טאג אונ וויא עס איז נור פאר ביא איניגע וואכין אזוי האט זיך ר' מרדכי גינומען צו קלייבין זיך אויף דער רייזע, דהיינו ער האט זיך זייער שיין פאר פוצט אונ האט גילאזט צוזאמען קויפין פיל פערטיגע פרויען קליידער אונ פיל [illegible] ווארג אונ אויך אנדערע סחורות טייערע

איינינע פאוואסקעס אונ האט דאס גילאזט שיין פאר פאקין אונ
ער האט גילאזט שפאנען פיר ווענין אונ האט מיט גינומען פיר
מענשין פון זיינע בוך האלטערס פון קאנטאר אונ זיינען אוועק
גיפארען אין דער וויטער וועלט צו זוכען זיין באשערטע, אונ
אין וואס פאר אשטאט ער איז גיקומען האט ער זיך אן גיגעבין
דאס ער האט בילינע אלער האנד פרויען קליידער אונ אויך דיא
שענסטע שוך וואר נאס גיט אין דער וועלט צו פערקויפין אויף
דעם בילינסטען פרייז, מען האט אן גיהויבען צו גיין צו דיזען
נאייען בילינען סוחר מיידלאך אונ פרויען פון אלע קאנטין דען
ווער וויים דאס גיט אזו וויא אבער איז אבאלין אויף בראנפין
אזו זיינען דיא פרויען באלאנים אויף שיינע קליידער אונ וואס
פאר אפרויא האט ניט צוזאמען גיגאנבעטע געלט אויף קליידער
אלזא זיינען אלע גיקומען קויפין אונ ווער עס איז גיקומען קויפין
שיך האט ער אלין פאר ערשט אן גימאסטין זיין פאטערס שוך
וואס ער האט אים גיגעבין אונ עס האט קיינעם ניט אן גיפאסט
צו פאסען, אלזא איז ער אוים גיפארען דיא גאנצע וועלט אונ
האט שוין זיינע אלע סחורת אונ דיא קליידער פערקויפט אונ דיא
געלד איז אים שוין אויך געווארין וואס וויטער אלץ ווייניגער
אונ קיין באשערטע הערט זיך נאך אלץ ניט, בקיצור ער איז
ארום געפארין ארונדין יאר, ער איז שוין גאנץ ארונטער גיקומען
פארענדיק דען ער איז קיין מאל ניט געוואונט גיוועזען צו פארין
אויף אוועג ער איז אויף זיין לעבין קיין מאל מפתח ביתו ניט
ארוים געפארין אונ יעצט פארט ער שוין אזו לאנג ארום, האט
ער זיך בארעטין מיט זיינע מענשין שוין צוריק אום צו קערין צו
הויז אן אפרויא אונ האט זיך טאקע גילאזט צוריק אהיים.

בקיצור ער איז געפארין מיט זיינע מענשין זיינען זיי אראפ
גיבלאנזעט פון וועג אין אשרעקליכען געדיכטען וואלד אריין, אונ
האבין ארום גיבלאנזעט אין געדיכטין וואלד אגאנצע וואך אין
גרוים קומער אונ עלינד, עס איז גיקומען פרייטיג וויא דיא אוהר
איז געווארין צוועלף האט ער אפ גישטעלט זיינע מענשין אונ
האט צו זיי גיזאגט מיינע ליבע לייט דיא אוהר איז שוין צוועלף

מיר טארין שוין ניט פארין ווייטער לאזט דא אין וואלד אפּ שפּאַ־
נען דיא פערד אונ מיר וועלין דא שבת האלטין אויף דיזער שטעלע,
זאגין זיינע מענשין צו אים ליבער הערר וויא זאלין מיר אין מיטין
וואלד שבת האלטין עס קאנען דאך אונז איבער פאלין חיות רעות
אדער גזלנים אונ דען האבין מיר דאך גאר ניט וואס צו עסין,
מיר וועלין דאך אויך גיין אגאנץ שבת פאר הונגער אונ וואסער
צו טרינקען איז אויך ניט דא וויא זאלין מיר ארינטליך מאכין שבת,
זאגט ער צו זיי מיינע ליבע ברידער מאכט וואס איר ווילט מיר
קענען ווייטער ניט פארין דער היילגער שבת איז טייערער וויא
דיא גאנצע וועלט, לאז זיין וואס עס וויל אונ מיר מוזין דא שבת
האלטין, נוא פאר שטייט זיך דאס דיא מענשין האבין געוויס
זיין ווארט ניט איבער טרעטין, אונ מען האט שוין גינומען אפּ
שפּאנען דיא פערד אונ דער וויל זיינען אנדערע מענשין געגאנגין
אויס זעהען דעם געגינד, וויא זייא זיינען נור אשטיקיל וועג פון
דארטין אוועק גיגאנגען האבין זייא דער זעהן אקליין שטיבעלע
פון דער ווייטינס, זיינען זיי זייער פארוואונדערט געווארין אונ
זיינען צו געלאפין צו זייער בעל הבית, אונ האבין איהם דער
ציילט אז דא ניט ווייט פון דאנען איז פאר האנדין אקליין שטיבעלע
זאגט ער צו זיי לאמיר פארין צו דיא שטיבעלע אונ מיר וועלין
זעהען פילייכט קען מען דארטין שבת האלטין, באלד איז מען
צו גיפארען צו דער שטיביל אונ וויא פערוואונדערט זיינען זיי
געווארין וויא זיי האבין גיפונען אין דער שטיביל זיצענדיק איין
אלטען יוד מיט אפּרוי גאנץ רואיג אונ האבין גיזאגט שיר השירים
מיט אניגען, דיא שטיבעלע איז זייער קליין אונ פינצטער אונ
גאנץ לער אונ וויכט עס געפינט זיך דארין קיין זאך ניט נור
אפּאמאסט וואו צו שלאפין אונ ווייטער גאר ניט, וויא זיי זיינען
אריין גיקומען אין שטיביל זאגט ר׳ מרדכי גאט העלף אייך ליבע
פריינד, זאגט דער אידיל צו אים מיין ליבער פריינד וויא קומט
איר אהער, אזו פאר ציילט ער אים דאס זיי זיינען פאר בלאנזעט
אין דיזען וואלד שוין אגאנצע וואך אונ יעצט איז שוין צוועלף
דיא אוהר אונ זיי האבין שוין געוואלט בלייבין שבת אין מיטן

צוואה וואלד

וואלד נור גאט ב"ה האט אן געזעהן זייער צער אונ האט דער לייבט זייערע אויגען דאס זייא האבין דער זעהען דיזע שטיביל, יעצט מיין ליבער פריינד מוזט איר אונז לאזין שבת האלטין בייא אייך, רופט זיך אפ דער אלטער מאן מיין ליבער פריינד ווי אזו פאר לאנגט איר פון מיר אזא זאך וואס איך קאן דאס אייך ניט ערפילען דען איר זעהט דאך אליין מיט אייערע אויגין דאס מיין שטיבעלע איז זייער קליין אונ שמוציג, דער צו איז זיא לעהר עס געפינט זיך ניט דעריין קיין זאך וויא זאלט איר זיין בייא מיר שבת, אונ דאן האב איך אליין אויך ניט וואס צו עסין וואס זאל איך אייך פינף מענשין געבין צו עסין, דארום מיין ליבער פריינד וועל איך אייך איין עצה געבין דא ניט וויט פון דאנען נור איין מייל איז דא אשטאט אונ עס איז נאך גאנץ פריא איר קענט נאך קומען אין שטאט אריין אויף שבת איך זעה דאך איין דאס איהר זייט ארענטליכע מענשין וועט מען אייך אויף נעמען אויפין בעסטין אופן, רופט זיך אפ ר' מרדכי מיין ליבער פריינד אייער עצה איז גוט אבער איך קאן דאך פון היר ניט מעהר פארין דען אזו האב איך אצוואה פון מיין פאטער דאס איך זאל פרייטיג נאך צוועלף ניט פארין, נור דאס קאן איך טאן איך וועל שיקען מיט אייך אפאר מענשין אין שטאט אריין אונ איך וועל זיי מיט געבין געלד גענוג אונ זיי וועלין ארויס ברייגגען דעם גאנצען שבת מיט אלע מהסורים פיקס אונ פערטיג, נוא זאגט דער אלטער אז אזו בין איך צופרידען, מען האט איין געשפאנט דיא בעסטע פאר פערד אונ דער אלטער מיט נאך צווייא מענשין האבין זיך אריין גיזעצט אונ ער האט זיי מיט גיגעבין גענוג געלד אונ מען איז אריין געפלויגען אין שטאט אונ מען האט גיקויפט חלה פלייש פיש וויין אונ שנאפס גאנץ גענוג, הכלל מען האט צוזאמען געקויפט אלע גוטע זאכין אונ אנוטען טיש מיט שטולען אונ אזאפע אונ מען איז גלייך גיקומען צוריק, עס האט גאנץ ... גערויערט אז ביז דיא אוהר איז גיוועזען פיר איז שוין פארטיג ... דער גאנצער שבת וויא בייא דעם גרעסטין גביר עס האט ... זאך ניט אויס גיפעלט, עס איז דאמאלס גיוועזען פאר ימים

נוֹרָאִים, דַאן הָאבִּן אַלֶע מְקַבֵּל שַׁבָּת גִיוֶעזֶן מִיט גְרוֹיס שִׂמְחָה דִ
דִיא שְׁטִיבֶּעלֶע אִיז שׁוֹין גָאר נִיט גִיוֶעזֶן דִיא זֶעלְבֶּע וְויא פְּרִיעֶ
זִיא הָאט יֶעצְט אוֹיס גִיזֶעהְן אַיין וַוארֶער פַּארַאדִיז מִיט אַלֶע
בֶּעקְטִין, נַאכְדֶעם וְויא מֶען הָאט אָפּ גִידַאוִוינְט הָאבִּין זִיךְ אַל
אַרוּם גִיזֶעצְט אַרוּם טִישׁ אוּנ מֶען הָאט גִימַאכְט קִידוּשׁ אוֹיף וַוי
מֶען הָאט גִינוּמֶען דֶער לַאנְגֶען צוּם טִישׁ גוּטֶע שְׁפַּייז אוּנ הָאבִּ
זִיךְ זַייעֶר פְרֵיילִיךְ גִילֶעבְּט אוּנ גָאט גִידַאנְקְט דָאס עֶר הָאט
דֶער פְרֵייט מִיט אַזַא שַׁבָּת וָואס זַיי הָאבִּין זִיךְ דַארוֹיף גָאר נִ
גֶערִיכְט, נוּר אוּנְזֶער ר׳ מרדכין הָאט אֵיין זַאךְ שְׁטַארְק גֶעווּאוּ
דֶערְט וָואס עֶר הָאט זִיךְ נִיט גֶעקָאנְט אָפּ וואוּנְדֶערְין דִיא גַאנְ
צַייט, דֶען עֶר הָאט בַּאמֶערְקְט אַז צוּ יֶעדֶער גֶערִיכְט וְויא דִ
בַּעַל הַבַּיִתְטֶע גֵייט דֶער לַאנְגֶען לֵייגְט זִיא פְרִיעֶר דִיא עֶסִין אַ
אַטֶעלֶער אוּנ גֵייט אַרוֹיס אוֹיף דְרוֹיסִין אוּנ קוּמְט צוּרִיק אַרַיין לֵיי
אַזוֹי טוּט זִיא פוּן יֶעדֶער עֶסִין נוּר פְרֶעגִין הָאט אִים נִיט גִיפַּא
הָאט עֶר דָאס אַגַאנְץ שַׁבָּת גִיהַאלְטִין אִין גִידַאנְקֶען אוּנ דָאס גְלַיי
אִין דֶער פְרִיא אוּנ צוּ שָׁלוֹשׁ סְעוּדוֹת אוֹיךְ אַזוֹי, בְּקִיצוּר זַיי הָא
זִיךְ אָפּ גִילֶעבְּט זַייעֶר אַפְרֵיילִיכֶען שַׁבָּת מִיט אַלֶעם גוּטִין.

דֶער שַׁבָּת אִיז זִיךְ פַּאר בַּייא גִינַאנְגֶען עֶס אִיז גִיקוּמֶען שַׁ
צוּ נַאכְט נָאךְ הַבְדָלָה הָאט גֶעהֵייסֶען ר׳ מרדכי אַיין שְׁפַּאנֶען דִ
פֶּערְד אוּנ מִיא זָאל אַרַיין פָאהרֶען אִין שְׁטָאט אוּנ פוּן דָארְטְ
פָארֶען אַהֵיים דֶען עֶס קוּמְט שׁוֹין אָן דִיא הֵיילִיגֶע טֶעג, אוּנ
הָאט גִיפְרֶעגְט דֶעם בַּעַל הַבַּיִת וְויא פִיל עֶס קוּמְט אִים פַאר שַׁבָּ
פַאנְגְט אָן דֶער אָרֶעמֶער אִידִיל צוּ לַאכִין אוּנ זָאגְט אִיר הָאט בּ
אוֹיס גֶעהַאלְטִין מִיט אַזַא שַׁבָּת וָואס אִיךְ הָאבּ נָאךְ אַזַא שַׁ
נִיט גִיהַאט אוּנ אִיר זָאלְט מִיר נָאךְ צוּ צָאלֶען, עֶנְטְפֶערְט ר׳ מרד
אִיךְ וְויל אַייעֶר בַּאלֶעסְטוּנְג אוּם זָאנְסְט נִיט פַאר לַאנְגֶען, א
אִיךְ מוּז אַייךְ דֶער פַאר בַּאצָאלֶען, נוּר אֵיין זַאךְ וֶועל אִיךְ אַ
פְרֶעגִין אוּנ אִיךְ בַּאשְׁוֶוער אַייךְ אַז אִיר מוּזְט מִיר זָאגִין דֶעם אֶ
וָואס אִיךְ הָאבּ זִיךְ אַגַאנְץ שַׁבָּת נִיט גִיקֶענְט אָפּ וואוּנְדֶערְ
זָאגְט דֶער אִידִיל צוּ אִים וָואס הָאט אִיר זִיךְ אַזוֹי גֶעווּאוּנְדֶערְ
עֶנְטְפֶערְט ר׳ מרדכי אִיךְ הָאבּ זִיךְ גֶעווּאוּנְדֶערְט דָאס בַּייא יֶעדְ

 עסין

וָאס מֶען הָאט בַּאַדַארְפְט דֶער לַאנְגֶען צוּם טִישׁ הָאט אַלְץ אַייעֶר
וִיא אַרוֹיס גֶעטְרָאגִין אוֹיף אַטֶעלֶער אִין דְרוֹיסֶען אוּנ אִיז צוּרִיק
יין מִיט אַלֵייִדיגֶען טֶעלֶער אַלְזָא מוּז דָאךְ דָאס וָואס בַּאטַייטִין,
טְפֶּערְט אִיהם דֶער אָרֶעמֶער אִידִיל נֶעבַּאךְ מִיט אַצוּבְּרָאכֶענֶע
טִימ מַיין לִיבֶּער פְרֵיינְד אִיךְ וִויל אַייךְ אֲפִילוּ גָאר נִיט מְגַלֶה
ן נוּר וַוייל אִיר הָאט מִיךְ בַּאשְׁוואוֹרֶען מוּז אִיךְ אַייךְ דֶעם אֱמֶת
גִין, אִיךְ וואוֹין שׁוֹין דָא דְרַייסִיג יָאהר אִין דִיזֶען וַואלְד אוּנ
גֶער זִיךְ וָואס אִיךְ טְרָאג אַלֶע טָאג אִין שְׁטָאט הָאלְץ אוּנ פַאר
יף דָאס אוּנ קוֹיף דֶער פַאר אַלֶעבִּיל בְּרוֹיט, מֶער קוּמְט מִיר פוּן
אס גֶעלְד נִיט אוֹיס צוּא קוֹפֶּען, אוּנ אִיךְ הָאבּ דְרַייא גְרוֹיסֶע
עכְטֶער דִיא עֶלְטְסְטֶע אִיז אַלְט דְרַייסִיג יָאהר אוּנ דִיא אַנְדֶערֶע
נְךְ אוּנ צְוַואנְצִיג יָאר אוּנ דִיא דְרִיטֶע צְוַואנְצִיג יָאהר אוּנ זַיי
עֶן אַלֶע נַאקֶעט דֶען אִיךְ הָאבּ זַייא נִיט מִיט וָואס צוּ נֵייעֶן
הֶעמְד, הָאבּ אִיךְ אוּנְטֶער מַיין שְׁטִיבִּיל אַהֵייל וָואס דָארְטִין לִיגֶען
א אַלֶע דְרַייא אוּנ אוֹיף דֶער וַוייכְער וֶועלְט קוּמֶען זַייא קֵיין
אל נִיט אַרוֹיס, נוּר דִיא זֶעלְבֶּע שְׁטִיקִיל בְּרוֹיט וָואס מִיר עֶסִין
אגְט מַיין פְרוֹיא זַייא אוֹיךְ אַרוּנְטֶער יֶעדֶען טָאג אוּנ אַזוֹ פִיר
ךְ אָבּ מַיין וֶועלְט.

וְוִיא ר' מרדכי הָאט דָאס דֶער הֶערְט אִיז אִים גְלֵייךְ אַרַיין
ן נָאז אוּנ זָאגְט צוּ דֶעם אָרֶעמֶען אִידִיל לִיבֶּער פְרַיינְד אִיז נִיט
גְלִיךְ אַז אִיךְ זָאל קֶענֶען זֶעהֶען אַייעֶרֶע טֶעכְטֶער, רוּפְט זִיךְ
פּ דֶער אָרֶעמֶער אִידִיל נֵיין דָאס אִיז אוּם מֶעגְלַאךְ, דֶען וִויא אַזוֹ
לְט אִיר זַיי קֶענֶען זֶעהֶען אַז זַיי זַיינֶען גַאנְץ נַאקֶעט, זָאגְט ר'
דכי עֶס שַׁאט נִיט אִיךְ הָאבּ דֶער צוּ אַמִיטִיל, עֶר גֵייט אַרוֹיס
זַיינֶע מֶענְשִׁין אוּנ הֵייסְט זַיי אַרַיין טְרָאגֶען טַייעֶרֶע קְלֵיידֶער
נ דֶער לַאנְגְט דֶעם אִידִין אוּנ זָאגְט צוּ אִיהם נַאט אַייךְ דִיזֶע
יידֶער אוּנ גֵייט טוּט אָן אַייעֶרֶע דְרַייא טֶעכְטֶער אוּנ בְּרֵיינְגְט
אַרַיין אִין שְׁטִיבִּיל, דֶער אִיד הָאט צוּ גִינוּמֶען דִיא קְלֵיידֶער
ט גְרוֹיס פְרֵייד אוּנ אִיז אִין דֶער גִיךְ אַרָאפּ אִין קֶעלֶער צוּ זַיינֶע
כְטֶער אוּנ הָאט זַיי אָן גִיצוֹיגֶען דִיא קְלֵיידֶער וָואס זַיי הָאבִּין
ךְ צַייט זַייעֶר לֶעבִּין נָאךְ קֵיין קְלֵיידֶער אוּנ קֵיין הֶעמְד אוֹיף

זייער לייב ניט גיהאט, אונ ער האט זיי אלעמען אביין געפ
אין שטיביל אונ זאגט צו זיי דאנקט דיזען הערן וואס ער ה
אייך דיא ליכטיגע וועלט געוויזען, זיי זיינען אים געפאלין צו ד
פים אונ דאנקען אים.

וויא ער האט זיי דער זעהן איז אים פאר בלענדעט געווא
זיינע אויגען פאר גרויס שיינקיט דען צייט ער לעבט אונ ער
דורך געפארין אזו פיל שטעט אונ האט דאך גיזעהן אלע מיידל
האט ער נאך אזעלכע בילד שיינע ניט גיזעהן איבער הויפט ז
אינגכטע טאכטער איז גאר אום נאטירליך איר שיינקייט גי
ער איז געבליבען שטיין וויא אצומישטער, אפילו זייער קלוג
איז אויף דער וועלט ניט גיוועזן דאס האט מען פון זייערע געזיכ
ארויס גיזעהן אונ זייערע גוטע מעלות וואס נור געבין קען א
דער וועלט, אזו נעמט ער ארויס זיין שיכעלע אונ רופט צו ז
עלצטע טאכטער אונ מעסט איר אן אונ עס פאסט ניט, נאכ
פאסט ער אן דיא צווייטע טאכטער אונ עס פאסט אויך נ
נאך דעם נעמט ער דיא שיכעלע אונ פאסט אן דיא דר
טאכטער אונ וויא ער האט איר אן גיטאן איז גיוועזן דיא שי
ריכטיג פאר איר געניט צום ריכטיגען מאס, וויא פאר שטיינ
איז ער געבליבען שטיין וויא ער האט דער זעהען אז גאט
האט איהם אזא מערקווירדיגע פארשוין מיט אלע גוטע מע
באשערט, האט ער שוין פאר אויס אפ גיגעבין אשבח צו
ב"ה איידער ער האט איר בעקומען אזו וויא אליעזר עבד אב
האט אפ גיגעבין אשבח צו גאט פאר רבקה איידער ער ה
איר נאך בעקומען פאר אפרוי צו יצחק, אונ ר' מרדכי רופט
אפ צו דעם ארעמען אידיל הערט צו מיין ליבער פריינד
איך וועל אייך זאגען, איר זאלט וויסען אז איך וויל א
אינגסטע טאכטער פאר אפרוי נעמען, איהר בעדארפט זיך
שעמען מיט מיר איך זאל זיין אייער איידים, דען איך בין
שטאנד איר גליקליך צו מאכין דען איך בין אגרויסער גביר
איר נור דיינקין קענט אונ דער צו בין איך אגרויסער למדן א
רופט זיך אפ דער יוד כיין ליבער פריינד איך זעה איין אז

ן אַיין אײדעלער מענש פאר וואס וואלט איר אויס לאבן איין
גמאן אז דער ליבער גאט האט מיך גישטראפט מיט ארעמקייט,
שפערט אים ר' מרדכי ניין מיין ליבער פריינד איך בין ניט דער
ש דאס איך זאל לאבן פון מענשין און איך מיין קיין שום
עכטער ניט נור גאנץ ריכטיג דאס איר וואלט מיר געגעבין אייער
מסטע טאכטער פאר אפרוי, דען איך וויים גאנץ געוויס דאס
איז מיין ווירקליכע באשערטע פון גאט ב"ה, וויא דער פאטר
ט גיזעהען אז ער מיינט טאקע אויף ריכטיג זאגט ער צו אים
ם האב איך נאך דער בייא וואס איבער צו ריידין נור אז איר
צו פרידען בין איך געוויס צו פרידען, נור דער איינער אב
לט איז וואס איך קאן ניט פאר שעמען מיינע צוויי טעכטער
ם זיא זאל חתונה האבין און זיי זאלין בלייבען זיצען דאס
ערט מיר מיין גליק, אז נור דאס איז דער גאנצער אפ האלט
ט זיך אן דער יונגער מאן קאן איך דאס אייך פאר גלייכען,
זעצט זיך אריין צו מיר אין קאליש מיט אייער פרויא און
ערע טעכטער, און מיר וועלין אלע צוזאמען אריין פארין אין
אט, און איר וועט שוין מער דא אין וואלד ניט וואוינען און
אנין האלץ אויף אייערע שולטערין, איך וועל אייך מאכען
שעפט, און אייערע צוויי טעכטער וועל איך זייער שיין אויס
ידין אויפין שענסטין ארט און איך וועל זיי געבין צו טויזענד
אטען נבן מיט אלע אויס שטייער, און נאכהער וועל איך
נה האבין מיט מיין באשערטע, דער אלטער פאטער האט
זייער גידאנקט און פאר פרייד האט ער גאר ניט גיוואוסט
ם עס טוט זיך מיט איהם צו איז דאס אחלום אדער אויפין
וואס גאט ב"ה האט אים אראפ געשיקט אזא גרויסע הילף
הימיל וואס דאס איז קיין מאל ניט פאר גיקומען:

אלע האבין זיך אריין גיזעצט אין דיא פורען, מיינע ליבע
ערס איר קענט זיך וואול דיינקען מיט וואס פאר אפרייד דיא
כטער האבין זיך אפ גיזעגינט פון זייער פינסטערין קעלער וויא
טרערין זיי האבין פאר גאסין פאר פריידע וואס זיי האבין
אפ געשייד פון זייער לעבעדיגען קבר, מען איז אריין געפארין

אין שְׁטָאט שׁוין נִיט דֶער הָאלְץ טְרֶעגֶער דֶען גְלַייךְ הָאט אִים
מרדכי גֶעקוֹיפְט אַגְרוֹיסֶע הויז מִיט אַכּוד אונ הָאט אָן גֶעפַּא
אִין כּוד זַיידִין צַייג וָואס עֶר הָאט גִיהַאט מִיט זִיךְ, אונ בַּאלְד
גִיוֶוען פַאר בֵּיידֶע טֶעכְטֶער חֲתָנִים דִיא גְרַיילִיכֶע דֶען פַאר וָ
עֶלְטֶערְט זִיךְ אַמַיידִיל נוּר אִיבֶּער נַדַן אונ וִויא בַּאלְד אַז גֶעלְד
דָא גֶעפִינְט זִיךְ שׁוין אִיר פַּארְטִי גִיךְ אונ בַּאלְד, אונ מֶען הָ
גֶעמַאכְט דְרַייא חֲתוּנוֹת אִין אֵיין טָאג מִיט גְרוֹיס פַּארַאד וִויא
שְׁפֶּענְדִיג אִיז. פַאר אַזַא גְרוֹיסֶען גְבִיר אונ עֶר הָאט זַייא גִימַא
אַלֶעמֶען פַאר קְצִינִים, אונ הָאט זַייא אַלֶע גֶעלָאזְין וואוֹנֶען
דִיא שְׁטָאט אונ הָאט זִיךְ מִיט אַלֶע גִיזֶעגִינְט, אונ הָאט מִיט
גִינוּמֶען זַיין פְרוֹיא מִיט זַיינֶע מֶענְשִׁין אונ אִיז זִיךְ בְּשָׁלוֹם אַ
גֶעפָארִין אַהֵיים.

לָאמִיר זַיי לָאזִין זִיצֶען אִין דֶער הֵיים אונ מִיר וֶועלִין
צֵיילֶען וָואס עֶס הָאט זִיךְ פַּאסִירְט מִיט אוּנְזֶער נַייֶע פָאר פָּא
דִיא נַייֶע פָאר פָאלְג זַיינֶען גִיקוּמֶען צוּ פָארִין אִין זַייעֶר שְׁטָאט
דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט אוֹיף גֶערִידְט גֶעוָוארִין פוּן זַייעֶר קוּמֶען,
אַלֶע מֶענְשִׁין זַיינֶען גֶעגַאנְגִין זֶעהֶן אִיהר שֵׁיינְהַייט וַוייל אִין
גַאנְצֶער וֶועלְט גֶעפִינְט זִיךְ נִיט אַזַא פַארְשׁוין, עֶר הָאט גֶעמַ
אַגְרוֹיסֶען מָאל צַייט פַאר דֶער גַאנְצֶע שְׁטָאט פַאר אָרֶעם אונ
אונ פִּיל צְדָקוֹת אִיז אויס גֶעטֵיילְט גֶעוָוארִין צוּ נוֹיט בַּאדֶערְפְ
מֶענְשִׁין, קוּרְץ אַלֶע הָאבִּין זִיךְ גֶעפְרֵייט מִיט זַייעֶר קוּמֶען,
עֶר הָאט אִיר אַרַיין גֶעפִירְט אִין זַיינֶע פַאבְּרִיקֶען אונ אִין
בַּאנְטָארִין אונ הָאט אִיר גֶעוִויזֶען זַיין רַייכְטוּנג אונ הָאט אָן גִיזָ
צוּ זַיינֶע אַלֶע מֶענְשִׁין וָואס זַיינֶען בַּייא אִים אִין גִישֶׁעפְט
זַייא זָאלִין אִיר גֶעהָארְזַאם זַיין אונ זָאלִין אִיהר פָאר עֶרְשְׁט
גַוייזֶען אַלֶע גִישֶׁעפְטִין נַאכְהֶער וֶועט זִיא שׁוין אַלְץ אַלֵיין ווי
אונ עֶר הָאט זִיךְ צוּרִיק אַוֶועק גִיזֶעצְט אִין בית המדרש לֶעה
וִויא פְרִיעֶר אונ הָאט זִיךְ אִין קֵיין שוּם גִישֶׁעפְט נִיט גֶעמִישְׁט
אִיז נוּר גִיזֶעסִין טָאג אונ נַאכְט אונ גִילֶערִינְט אונ דִיא צְדָ
אונ גמילות חסדים הָאט עֶר נָאךְ פַאר גְרֶעסֶערְט וִויא זַיין פָּא
אונ זַיין פְרוֹיא וָואס מֶען הָאט אִיר גֶערוּפִין מִיט אִיר נָאמֶען

מע דבורה האט זיך גענומען צום געשעפט אונ אין אקורצע
ט האט זיא שוין געוואוכט אלע געשעפטין בעסער וויא דיא
האלטערס אונ וויא אלע פאבריקאנטין, דען איר קלוגהייט
גיוועזן זייער גרויס, אונ עס האט זייא זייער מצליח גיוועזן
אלע געשעפטין, בקיצור זייא זיינען געווארין אלע טאג רייכער
זייערע פאבריקען האבין זיך פיל פארגרעסערט אויך אלע
נטארין דאס אין אמשך פון דרייא יאר זיינען זייא גיוועזן דיא
בסטע אין גאנץ אמשטרדם אונ אין דער וועלט איז אויך ניט
ען צוא פינדען זייער גלייכין אין רייכקייט אונ אין פרומקייט
אין גוטקייט צו יעדען מענשין אזו ער אונ אזו דיא פרומע
רה אונ זייא זיינען גיוועזן זייער תקיף אין קיניגליכען הויף אויך
בכט ביא דעם קעניג אונ קעניגין דען מעהר וויא אהאלבע
אט האבין גילעבט נור פון זיין הויז, זייערע הייזער אונ בודין
בין פאר נוטען גרויסע גאסין אין שטאט.

ויהי היום איז אן גיקומען אבריף פון אסט אינדיען פון
ויסע קיניגליכע שטאט וואס מען האט איר גערופין מיט איר
מען שילעצאק פון אגרויסען זיידין סוחר דאס יעצט איז ביא
אזו פיל געשעטיגען זיידין וואארע דאס עס איז מיט גאלד גע-
כט צו גלייך אונ עס איז אין ערגעץ ניט דא צו באקומען,
ער האט גיהערט אז אין אמשטרדם איז פאר האנדין אזא
יכער זיידין פאבריקאנט אז אין דער גאנצער וועלט געפינט זיך
ד אזעלכער ניט איין, דארום שרייב איך אייך מיין ליבער הערר
יב איר ווילט קומען אהער מיט אשיף זיידין וואארע וועט איר
ריך פירען דיא זעלבע שיף מיט געלד, אונ בעט אים דאס ער
ל וואס צום פריערסטין זעהען צו קומען, דער סוחר שרייבט
ם אונטער זיין אדרעסע וואו ער זאל מיט זיין סחורה אן קומען
אים, וויא דער בריף איז אן גיקומען אין קאנטאר אונ דיא
ומע דבורה האט דאס איבער גילעזין האט זיא גאר ניט געוואוכט
א צו מאכין דען צו שיקען מיט מענשין איז זייער וויט דיא
ינה קאן מען זיך ניט אן טרויען אויף אפרעמדין מענשין אזא
יגים מיט געלד וויא עס מאכט זיך מיט אפרעמדין מענשין,

איז בייא איר געבליבען אפלאן צו שיקען נאך איר מאן אין ביז המדרש אונ מיט אים זיך בארטין ווי מען זאל דיא זאך מאכין ר' מרדכי איז גיקומען פון בית המדרש האט זיא איהם גיפרעגנ וויא מען זאל דיא זאך מאכין דען דורך פרעמדע מענשין צו שיקע אזו פיל סחורה איז אום מיגלאך, האט זיך אפ גערופין ר' מרדכי מיין ליבע פרויא דו ווייסט דאך אז איך מיש זיך ניט אין קיין גישעפט וויא דו פארשטייסט אזו טוא, מיין מיינונג איז האט זיך דבורה אפ גערופין אז דאס היינטיגע מאל זאלסטו אליין פארען מיט דיא סחורה קיין אסט אינדיען פאר קויפען, ניין האט זיך אפ גערופין ר' מרדכי צו זיין פרוי דאס דיינק גאר ניט דען דאס איז גאנץ אום מיגלאך אין דער וועלט, דען דו ווייסט דאך דאס איך האב פון מיין פרומען פאטער עליו השלום אצוואה דאס איך זאל אין ערגעץ ניט פארען אין קיין עסק, אונ עס איז שוין היינט דרייא יאר אונ איך זיץ אונ לערין קאן איך מיין פאטערס צוואה אויף קיין מאל אין דער וועלט ברעכין אונ איך מוז ווייטער זיצען אונ לערנען, האט זיך דיא פרויא אב גערופין מיין ליבער מאן דו ביזט אפילו גאנץ גירעכט נור היינטיגען מאל מוזטו דיין פאטערס צוואה ברעכין אונ פארען מיט דיא סחורה דען עס קען אנדערס ניט זיין דען מיר וועלין דעם היינטיגען מאל דיא גליקליכסטע אין דער וועלט ווערין אונ נאך איין מאהל וועל איך דיר שוין ניט שטערין פון לערנען נור דעם איין מאהל וייל עס שטייט אונז פאר אגרויסען גליק אונ מיר דארפין דאס ניט אוועק שטויסען איך מיין אז דיין פאטער וועט אויך אויף דעם איין מאל קיין פאראיבעל ניט האבין אויף דיר, זייער שטרייט האט אזו גדויערט איינינגע טעג עס פאר שטייט זיך מן הסתם האט זיא אוים געפירט, ער האט געמוזט נאך געבין איר ווילען דען וואס איז אין דער וועלט נאך אזו שטארק וויא דיא רייד פון איין אשה, ער האט געבאך ניט ווילענדיג זיך געמוזט רייזע פארטיג מאכין צוא אזא ווייטע וועג וואס אויף זיין לעבין איז ער דארטין ניט גיוועזן, מען האט גינומען צוזאמען פאקען זיידען צייג אזו פיל וויא האלץ אונ מען האט געדונגען אשיף אונ ער איז אין איינינגע וואכען וויא ער

צוואה

האט זיך נור צוזאַמען געקליבען אָפּ געבייזט, אונ וויא גרויס איז
געבאך געוועזען זיין יאמערן אונ וויינען אז ער איז געגאנגען אין
זיינע קאנטארען אונ איבער הויפט האט ער זיך נאך מער פאר-
נאנדער געוויינט מיט אזאמערליכען געוויין אז ער איז זיך אביין
געגאנגען אין בית המדרש געזעגענען מיט אים, טייכען טרערן
האט ער דארטין פאר גאסען אויף זיין ארט וואו ער איז געזעסין
אונ גילערנט דאס ער מוז זיין היילינגען פאטערס צואה ברעכין,
ער האט אוים געטיילט זייער פיל צדקה פאר זיין פארען אונ האט
זיך אביין גיזעצט אין שיף אונ איז אפ געפאָרין פון אמשטרדם.

דער ווינט האט אים זייער גוט געדינט דאס אין אקורצע
צייט איז ער אן גיקומען קיין אסט אינדיען אין דיא שטאט פון
וואנען מען האט אים געשריבען, אונ באלד האט ער זיך נאך
גיפרעגט אויף דעם אדרעס פון דעם סוחר וואס האט אים דעם
בריף געשריבען, אונ ער איז צו אים אן גיקומען אונ האט זיך
גימעלדעט דאס ער האט גיבראכט זייער פיל זיידין וואארע אזוי
וויא ער האט אים געשריבען, דער סוחר האט דאס דער הערט
איז ער זייער דער פרייד געווארין אונ האט אים זייער ארענטליך
אנטפאנגען אונ האט אים אפ גיגעבין אבעזונדערין צימער אונ
מען האט גלייך געלאזט אביין ברייננגען דיא אלע סחורות פון שיף
אונ מען האט דאס אפ געוואויגין אונ דער קעגין געוואויגען גאלד
אונ געפאקט אין שיף דען דער סוחר איז אויך אגרויסער גביר
גיוועזען, דער סוחר האט זיך ניט געקאנט אפ וואונדערין וואו מען
נעמט אזוי פיל זיידין צייג, וויא זייא האבין אפ גימאכט זייער
מסחר, אונ אין איינינע טעג האט זיך ר' מרדכי געוואלט גיזעגנען
מיטין סוחר אונ פארין צו הויז, דער ווייל איז שוין זייער שפעט
אונ טונקיל געווארין, האט אים דער סוחר גיזאגט מיין ליבע
פריינד צו וואס זאלט איר ארויס פארען אזוי שפעט פון שטאט
נעכטיגט שוין איבער אונ מארגין פריא וועט איר מיט גליק א
רייזען פון היר, האט שוין ר' מרדכי גענומען ניט ווילענדיג בלייב
נעכטיגען ביא אים.

גְרַאדֶע דִיזֶען טָאג הָאט גֶעהַאלְטֶען מַאכֶען אֵיינֶער פוּן דִיא גְרֶעסְטֶע מִינִיסְטֶערְיֶע אַגְרוֹיסֶען בַאל אוּנ הָאט פַאר לַאדִין צוּ זִיךְ אַלֶע גְרוֹיסֶע קֳויפְלַייטֶע פוּן דֶער שְׁטָאט אוּנ אוֹיךְ דֶעם קֶענִיג מִיט דִיא קֶענִיגִינֶע צוּם בַאל, דַאמָאלְס זַיינֶען זַיי גִיוֶוען גְרוֹיסֶע גֶעצִין דִינֶער אִין אָסְט אִינְדִיֶען, זַייא הָאבִּין פוּן קֵיין גְלוֹיבֶּען אִין דֶער וֶועלְט נִיט גֶעוואוּסְט אוּנ אַפְּשִׁיטֶע אִין גָאט אִין הִימֶל הָאבִין זַיי גֶעווּיס נִיט גֶעגְלוֹיבְּט וִויא הַיינְטִיגֶע צַייטֶען גְלוֹיבֶּען אַלֶע אוּמוֹת אִין גָאט ב"ה, אוּנ זַיי הָאבִּין גֶעדִינְט צוּ פַייֶער אַנְדֶערֶע צוּ וַואסֶער אוּנ אִין אַנְדֶערֶע נַארֶעשְׁקַייטֶען פוּן דֶער וֶועלְט, אוּנ פוּן אַיוּדִין הָאבִּין זַייא גָאר נִיט גֶעוואוּסְט זַייא הָאבִּין קֵיין מָאל נִיט גִיזֶעהֶען אַיוּד פַאר זַייעֶרֶע אוֹיגֶען אוּנ אוֹיךְ נִיט גֶעטָארְט זֶעהֶען, אַנְדֶערֶע הָאבִּין גֶעמֵיינְט אַז אַיוּד וַוייזְט אוֹיס וִויא אַמְשׁוּנֶה חַיָה דֶען עֶס הָאט נָאךְ קֵיין מָאל נִיט פַאר בְּלָאנְזֶעט דָארְטִין אַיוּד זָאנְדֶערְין דֶעם עֶרְשְׁטִין מָאל אוּנְזֶער אוּמְגְלִיקְלִיכֶען ר' מרדכי, וִויא עֶס אִיז גִיקוּמֶען אוֹיף דֶער נַאכְט אוּנ אַלֶע הָאבִּין זִיךְ שׁוֹין זַייעֶר לוּסְטִיג גֶעמַאכְט זַייעֶר הַארְץ מִיט אַלֶע פַארְגֶענִיגֶען אִין דֶער וֶועלְט וִויא בַּייא אַזַא גְרוֹיסֶען מַאן הָאט מֶען אָן גֶעפַאנְגֶען צוּ לַאכִין אוֹיךְ פוּן אַיוּד אֵיינֶער הָאט גִיזָאגְט דָאס אַיוּד זֶעהְט אוֹיס וִויא אַבֶּער, אוּנ אֵיינֶער הָאט גִיזָאגְט דָאס עֶר זֶעהְט אוֹיס וִויא אַוָואלְף, יֶעדֶער הָאט גִיזָאגְט אַיין אַנְדֶערִין שְׁפְּרָאךְ, אַזוֹ הָאט דָאס דֶעם גְרוֹיסֶען סוֹחֵר זַייעֶר פַאר דְרָאסִין דֶען עֶר אִיז אוֹיךְ גִיוֶוען גֶעלַאדִין צוּם בַאל, אוּנ עֶר וַוייסְט דָאךְ אַז עֶר הָאט גֶעהַאנְדֶעלְט מִיט אַיוּדִין אוּנ הָאט הַיינְט אַזַא גְרוֹיס גִישֶׁעפְט גִימַאכְט דָאס דִיא גְרֶעסְטֶע קוֹיפְלַייט פוּן שְׁטָאט זַיינֶען דָאס נִיט אִין שְׁטַאנְד צוּ בַּאטְרַייבִּין אַזַא גִישֶׁעפְט, הָאט עֶר זִיךְ אָפּ גֶערוּפִין צוּ אַלֶע וָואס זַיינֶען דָארְטִין גִיוֶוען מַיינֶע לִיבֶּע הֶערְרִין דַיינְקְט נִיט אַזֶעלְכֶע נַארֶעשְׁקַייט אַיוּד אִיז אוֹיךְ אַזַא מֶענְשׁ וִויא מִיר אַלֶע זַיינֶען, אוּנ נָאךְ מֶער גֶעלְד אִיז בַּייא זַייא פַאר הַאנְדִין וִויא בַּייא אוּנְז אִיז דָא, הָאבִּין זַייא אָן גֶעפַאנְגִין פוּן אִים צוּ לַאכִין אוּנ זָאגִין צוּ אִים וִויא קָאנְסְטוּ דָאס אַזוֹ וִויסֶען צוּ הָאסְטוּ דֶען וֶוען גִיזֶעהֶען וִויא אַיוּד וַוייזְט אוֹיס, עֶנְטְפֶערְט דֶער סוֹחֵר אַז אִיר וָואלְט מִיר אַלֶע צוּ שְׁוֶוערִי

דאס איהר וועט אים קיין בייז ניט טאן וואלט איך אייך באלד
צייגין איודין פאר אייערע אויגען זייער אבייכען, וויא זייא האבין
דאס דער הערט האבין זיך אלע אפ גערופין מיר שווערין דיר צו,
אונ אויך דער קיניג זעלבסט האט צו געשוואורען דאס ער וועט
אים קיין בייז טאן, נור איין מאל מוזען מיר זעהן וויא איוד ווייזט
אויס חאטש עס איז בייא זייא פאר באטען, אזו איז דער סוחר
אהיים געגאנגין אונ האט גיבעטין ר' מרדכי דאס ער זאל מיט אים
מיט גיין, אונ אין דיזען ר' מרדכי האט שוין זיין הארץ געציטערט
אין איהם אגאנצע נאכט דאס ער האט זיך קיין ארט גיפונען,
אונ ניט ווילענדיג האט געמוזט אונזער ר' מרדכי גיין מיט דעם
סוחר וואו ער האט אים געפירט, וויא ער האט אים אריין געפירט
איז ער זייער צוא שראקין געווארין זעהענדיג אזא פאראד מיט
אזו פיל געסט, איז ער שטיין געבליבען אויף זיין ארט אונ האט
ווייטער ניט גיקאנט גיין, האט זיך דער סוחר אפ גערופין צוא
אלע געסט וואס זיינען דארטין גיזעסין אט דאס איז אבייכער יוד
זעהט איהר אים ער ווייזט אויס אקוראט וויא מיר ווייזען אויס
ניט וויא איר דיינקט, וויא זייא האבין אים דער זעהען זיינען
זייא אלע ארום געפאלין ארום אים וויא דיא בינען אונ זיי האבין
זיך גינומען לוסטיג מאכין איבער אים דער האט אים דערלאנגט
ארים אונ דער אצופ, בקיצור ער איז נעבאך אריין געפאלין וויא
אשעפסעלע אין אהונגעריגע לייבין גרוב ער זעהט דא אז עס איז
מיט אים זייער שלעכט רופט ער זיך אן צו זיין סוחר וואס האט
אים אריין געפירט מיין ליבער פריינד וואס האסטו מיר אזו פאר
פירט, איך בין דאך אריין געפאלין וויא צו ווישען הינד, אזו
האבין זיך אלע אפ גערופין מיט אקול דיזער פאר פלוכטער יוד
וועט אונז נאך אלעמען הינד רופען ניט אנדערש מען זאל אים
שוין אויף דער זעלביגע שטעלע טויט שלאגין, האט זיך דער סוחר
אפ גערופין מיינע ליבע ברידער איר האלט דאך ניט אייער שבועה
איר האט דאך מיר אלע צו געשווארין דאס איר וועט אים קיין
בייז טאן אונ יעצט ווילט איר אים הארגענען דאס גייט ניט,
האבין זיך אלע אפ גערופין מיר קענען אונזער שבועה ניט האלטען
צוואה

ניט

ניט אַנדערש מען טוז אים הַאַרגענען וויא קאָן ער אונז אַלעמען
רופען הינד, איז מען צו גענאַנגען צום מלך פרעגין וואס פאַר
אַטויט מען זאָל אים געבין, האָבין אַלע גיקלערט וועגין דעם האָט
זיך איינער פון מניסטעריע אָפּ גערופען דאס איז צו ווייניג אַז
מען זאָל אים הַארגענען, מיין עצה איז דאס זיין אייגענעם אורטייל
וואס ער האָט געזאָגט דאס מיר זיינען הינד זאָל מען אים אָפּ
טאָן, מען זאָל נעמען דעם גרויסען קיניגליכען הונד וואס שטייט
ביא דעם טויער אָן געשמיד זאָל מען אים הַארגענען אונ דיא
פעל זאָל מען דעם יודען אָן ציהען אָן גוט אַרום נייען אָהן אים
אונ אים אָן שמידען אויף דער זעלבער שטעלע וויא דער הונד
שטייט אונ יעדער וועט פאַר ביא גיין פאַר איהם מו
אים דער לאַנגען אַבריק מיטען פוס אונ אַשפייא אויף אים אַז
מיין איך וואס זאָגט איר אַלע דער צו, האָבין זיך אַלע אונ זעלבסט
דער קיניג אָפּ גערופין דער פלאַן איז זייער גוט בעסער קען ניט
זיין, מען האָט אַזוי גיטאָן וויא דער מיניסטער האָט געהייסין
מען האָט דעם גרויסען הונד גיהַארגעט אונ זיין פעל האָט מען
אָן געצויגען אונזער עלענדין ר' מרדכי אונ ווער עס איז פאַר ביי
גענאַנגין פאַר אים האָט אויף דעם יודישען הונד געמוזט אַריין
שפייען אונ אַבריק מיטען פוס אויך דער צוא געבין, אונ עטלי
פלעגט מען אים צו וואַרפען איין מאָל אָדער צווייא מאָל אַמאָ
שלאַכץ אונ ביינער פון קיך, אַזוי איז ער געבאַך אָפּ גישטאַנע
גאַנצע צוועלף יאָר ביז ער איז שוין גאַנץ פאַר ווילדערט געוואָר
אונ האָט שוין באַלד זיין לשון פאַר לאָרען דען ער איז באַוואַקס
געוואָרין מיט האָר וויא אַריכטיגער הונד, אונ דיא שיף מיט דאָ
געלד האָט מען צו גינומען אין אוצר המלוכה.

מיינע ליבע לעזער איהר קאָנט שוין אַליין פערשטיין וואָ
פאַר אַלעבין ער האָט געבאַך פאַר בראַכט דער טויט וואָלט אי
שוין צעהן מאָל בעסער גיוועזען, דען אַלע טאָג האָט ער געווייי
אין זיינע טרערין אונ האָט גיהאַט גענוג צו ווייגען אויף זיין אונ
גליק וואס אים האָט פאַסירט וואס ער האָט געבראָכין זיין פאָטער
צוואָה אונ וואס ער האָט געפאָלגט זיין פרויא.

נוא מַיינֶע לִיבֶּע פְֿרַיינְד לָאמִיר אִים דָא לָאזֶען אַבִּיסֶעל שְׁטַיין
אונ זִיךְ אוּם קֶערִין צוּ דִיא פְֿרוּמֶע דבורה זִיא הָאט שׁוֹין בַּארֶעכִינְט
פָֿאר אוּים דִיא צַייט ווֶען עֶר דַארְף שׁוֹין אַרָאפּ קוּמֶען מִיט דִיא
שִׁיף גָאלְד אָבֶּער וִויא פַֿאר וואוּנְדֶערְט אִיז זִיא גֶעוָוארִין דָאס עֶס
אִיז שׁוֹין פַֿאר בַּייא גִינַאנְגֶען אֵיינִיגֶע מָאנַאטִין אונ אִיר מַאן הֶערְט
זִיךְ גָאר נִיט אַזוֹ הָאט זִיא שׁוֹין אָנְגֶעפַֿאנְגֶען צוּ דַיינְקֶען אַנְדֶערְשׁ
עֶס אִיז שׁוֹין נִיט גְלַאט דִיא מַעֲשֶׂה ,עֶס מוּז שׁוֹין וָואס בֶּעדַייטִין
אונ זִיא הָאט שׁוֹין אָן גֶעפַֿאנְגֶען חֲרָטָה צוּ הָאבִּין וָואס זִיא הָאט
אִים גֶעשִׁיקְט אִין אַזַא וַוייטֶע וֶועג אונ אִים גֶעצְוואוּנְגֶען צוּבְּרֶעכִין
זַיין פָֿאטֶערְס צַוָואֶה אונ זִיא אִיז שׁוֹין פוּן טָאג צוּ טָאג טְרוֹיעֶרִיגֶער
גֶעוָוארִין בִּיז זִיא הָאט שׁוֹין אָנְגֶעפַֿאנְגִין צוּ שְׁפִּירֶען דָאס אִיהר
גֶעלִיבְּטֶער מַאן וָואס הָאט אִיר אַזוֹ גְלִיקְלִיךְ גֶעמַאכְט , פוּן דֶער
פִֿינְסְטֶערְע גְרוּבּ אַרוֹיס גִינוּמֶען אִין אַזַא רַייכְטוּם אַרַיין גֶעבְּרַאכְט
אִיז שׁוֹין מֶער אוֹיף דֶער וֶועלְט נִיט דָא , אונ עֶס אִיז שׁוֹין קֵיין
הָאפֶֿענוּנְג אוֹיף אִים מֶער נִיט צוּ הָאבִּין , הָאט זִיא אָנְגֶעפַֿאנְגֶען
צוּ קְלָאגִין מִיט אַבִּיטֶער גֶעוויין , מַיין לִיבֶּער הַארְצִיגֶער מַאן אִיךְ בִּין
גֶעוועןֶ דַיין מַלְאַךְ הַמָוֶת אִיךְ הָאבּ דִיר דַיין טוֹיט צוּ גִיבְּרַאכְט דוּרְךְ
מִיר בִּיסְטוּ פוּן דֶער וֶועלְט אַוֶועק אַזוֹ יוּנְג מִיר הָאבִּין זִיךְ נָאךְ
קֵיינִיג אָנְגֶעפְֿרֵייט צוּזַאמֶען מַיין הֶערְצִינְס גֶעלִיבְּטֶער מַאן פֶֿערְצַייהֶע
מִיר, גָאט וַוייס וָואס פַֿאר אַפִּישׁ ,עֶס הָאט זַיין יוּנְגֶע בְּלוּט פַֿאר
גָאסֶען גֶעוָוארֶען אָדֶער אַחַיָה רָעָה הָאט אִים אוֹיף גִיגֶעסִין וָואלְט אִיךְ חָאטְשׁ
גֶעזֶעה גִיוֶועזֶען מִיךְ מִיט זַיין קֶבֶר צוּ עֶרְקְוִויקֶען יֶעדֶען טָאג מַיין בִּיטֶער
הַארְץ פַֿאר דִיר זִיךְ אוּים צוּ וַויינֶען וָואלְט מִיר שׁוֹין גִיוֶועזֶען מַיין
הֶערְצִינְגֶעס גְלִיק הַיינְט וַוייס גָאט וואוּ עֶר אִיז פַֿאר לָארֶען גֶעגַאנְגִין
אַזוֹי פְּלֶעגְט זִיא טָאג אונ נַאכְט זִיצֶען אִין אַפִֿינְסְטֶערִין קַאמֶער
אונ דִיא צְוַייא קִינְדֶערְלַאךְ אוֹיף בֵּיידֶע הֶענְד אונ אוֹיף זֵייא קוּקֶען
אונ וַויינֶען , זִיא אִיז שׁוֹין בַּאלְד בְּלִינְד גֶעוָוארִין פוּן וַויינֶען זִיא
הָאט דִיא גַאנְצֶע צְוֶועלְף יָאר אוֹיף דֶער וַוייסֶער וֶועלְט נִיט אַרוֹיס
גֶעקוּמֶען , אונ בַּייא אַלֶעם דֶעם הָאט זִיךְ דִיא פַֿאבְּרִיקֶען אונ דִיא
גֶעשֶׁעפְֿטִין גֶעפִֿירְט זִיךְ נָאךְ מֶער וִויא פְֿרִיעֶר , דֶען אַלֶע מֶענְשִׁין
זֶענֶען זֵייעֶר גֶעטְרַייא גִיוֶועזֶען וַוייל זֵייא זַיינֶען הֶעכְסְט גוּט בֶּעהַאנְדֶעלְט
צוואה

גֶעוָוארִין נָאךְ פוּן דֶעם פָּאטֶער אָן , אוּנ וַייעֶרֶע סְחוֹרוֹת הָאבִּין
גִיהַאט אַגרוֹיסֶען בַּארוּף אִיז מֶען גִיקוּמֶען פוּן אַלֶע עֶקִין אוּנ קַאנְטִין
צוּ קוֹיפֶען בַּייא זַייא זַיידִין וַואארֶע אוּנ אַנְדֶערֶע סְחוֹרוֹת .

מַיינֶע לִיבֶּע לֶעזֶער לָאמִיר דָא לָאזֶען דִיא דבורן וַויינֶען נָאךְ
אִיר מַאן אוּנ מִיר וֶועלִין זִיךְ אוּם קֶערִין צוּ אוּנְזֶער ר' מרדכין , עֶר
אִיז זִיךְ אַזוֹי אָפּ גִישְׁטַאנֶען גַאנְצֶע צְווֶעלְף יָאר אִין אַזַא פֶּערְהֶעלְ-
טִינֶעס אוּנ הָאט דָאס דֶער טְרָאגִין דֶען דִיא וֶועלְט זָאגְט אַשְׁפְּרִיךְ
וָוארְט צָרוֹת הַאלְט מֶען מֶער אוֹיס וִויא נַחַת .

דֶער קִינִיג פוּן דֶער שְׁטָאט שִׁילֶעצַאק הָאט גִיהַאט אַיין אֵיינְצִיגֶע
טָאכְטֶער אוּנ זִיא אִיז גִיוֶועזֶען אַגְרוֹיסֶע פַארְשׁוֹין וָואס קָאן נוּר גֶעבִּי
ויהי היום אִיז גִיקוּמֶען אַבְּרִיף פוּן אַגְרוֹיסֶען קִינִיג אוֹיךְ נִיט וַויי
פוּן יֶענֶע מְדִינָה דָאס עֶר הָאט אַזוּן אוּנ וִויל הַיירַאטֶען דֶעם קִינִי
אָכְט אִינְדִיעֶן זַיין טָאכְטֶער וַוייל אִיר שֵׁיינְקַייט הָאט עֶר גִיהֶערְ
אִיז נִיט צוּ פִינְדֶען אִין דֶער וֶועלְט אוּנ מִן הַסְתָּם זַיינֶען בַּייד
צְדָדִים צוּפְרִידֶען גֶעוָוארִין . אוּנ מֶען הָאט שׁוֹין זִיךְ גִיזֶעהֶן אוּנ אָ
גִימַאכְט דָאס אִין צְווֵייא וָואכִין אַרוּם זָאל זַיין הַחֲתוּנָה , דֶער וַוי
הָאט מֶען דִיא שְׁטָאט אִיבֶּער הוֹיבְּט דֶעם קִינִיגְלִיכֶען הוֹיף זַייעֶ
שֵׁיין אוֹיף גֶעצִירְט וִויא נֵייטִיג אִיז בַּייא אַבַּת מַלְכָּה אוֹיף חֲתוּנָ
צוּ זַיין , אוּנ עֶס אִיז גִיקוּמֶען דִיא אוֹיס גִיזֶעצְטֶע צַייט פוּן חֲתוּנָ
אוּנ אַלֶע גְרוֹיסֶע לַייט פוּן דֶער גַאנְצֶער מְדִינָה זַיינֶע זַיינֶען צוּזַאמֶ
גִיקוּמֶען אִיז מֶען אַרוֹיס גֶעפָארִין מִיט מוּזִיק אוּנ מִיט גְרוֹיס פַּארַא
צוּ אַנְטְקֶעגֶען דֶעם חָתָן אוּנ מֶען הָאט אִים טַאקֶע דֶער וַוא
מִיט זַיין גַאנְצֶע פַאמִילְיֶע אוּנ מֶען הָאט זַייא אַרַיין גִיבְּרַאכְט
שְׁטָאט מִיט פַּארַאד אִין קִינִיגְלִיכֶען פַּאלֶץ , אוּנ אוֹיף דֶער נַאכ
הָאט מֶען גִימַאכְט אַגְרוֹיסֶען מָאל צַייט פַאר דִיא גְרֶעסְטֶע הֶערְ
אוּנ אוֹיף מָארְגֶען הָאט בַּאדַארְפְט זַיין דִיא חֲתוּנָה , וִויא עֶס
גִיקוּמֶען נָאךְ דֶעם עֶסִין זָאגְט דִיא טָאכְטֶער צוּ אִיר חָתָן קוּם
גֶעלִיבְּטֶער אִיךְ וֶועל דִיר אַנַייס וַוייזֶען וָואס דוּ הָאסְט דָאס נָ
אוֹיף דַיין לֶעבִּין נִיט גִיזֶעהֶן , אַזוֹי פִירְט זִיא אִים צוּ צוּם טוֹ
פוּן שְׁלָאס אוּנ וַוייזְט אִים אָט דָאס אִיז אַיוּדִישֶׁער הוּנד אוּנ
מוּז יֶעדֶער גֶעבִּין אַשְׁפַּייא אוּנ אַבְּרִיק מִיטִין פוּס אוֹיךְ , אוּנ

יט־צו אונ גִיט אִים אַגְרויסֶען בְּרִיק דָאס עֶר הָאט זִיךְ גֶעבַּאךְ
ַיינְגִיבּויגֶן אִין דְרַייֶען אונ זָאגְט צום חָתָן גִיב אִים אויךְ אַזַא בְּרִיק,
ֶער חָתָן אִיז אָבֶּער נִיט גִיוֶועןְ אַזוֹ שְׁלֶעכְט וִויא זִיא הָאט עֶר אִים
ִיגֶעבִּין אַקְלֶענֶערִין בְּרִיק, זָאגְט זִיא צוּ אִים וָואס זַאלֶעוֶועסְטוּ אִים
ִיבּ אִים אַגוּטֶען בְּרִיק וִויא אִיךְ אונ נֶעמְט אונ דֶער לַאנְגְט אִים
ַגְרֶעסֶערִין בְּרִיק, הָאט עֶר שׁוין זַיינֶע שְׁמֶערְצִין נִיט מֶער גִיקֶענְט
ֶער טְרָאגִין אונ טְרַאכְט בַּייא זִיךְ וָואס טוּיג מִיר מַיין לֶעבִּין אִיךְ
ועל בֶּעסֶער זֶעהֶען צוּ מַאכִין דָאס מֶען זָאל מִיר הַארְגֶענִין וֶועט
ֵיין פַאר מִיר אַגְרוֹיסֶער גְלִיק, אִין דֶעם וִויא זִיא הָאט אִים גִיגֶעבִּין
ֶעם אַנְדֶערִין בְּרִיק הָאט עֶר זִיךְ אַנִידֶער גִישְׁטֶעלְט אויף צְוַוייא
ִים אונ הָאט אִיר דֶער לַאנְגְט אַגְרוֹיסֶען פַּאץ דָאס זִיא אִיז נַאנְץ
ּו מִישְׁט גֶעוָוארִין פַאר וַוייטָאג אונ פַאר בְּזָיון הָאט זִיא גָאר נִיט
ֶעוואוּסְט וואוּ זִיא אִיז גֶעבְּלִיבֶּען שְׁטַיין הָאבִּין זַיי זִיךְ גְלַייךְ אוּם
ֶקֶערְט צוּרִיק אִין צִימֶער, דֶער חָתָן הָאט גָאר קַיין וָוארְט גִירֶעט
ּונ צוּ זַאמֶען גִינוּמֶען זַיינֶע אַלֶע זַאכִין אונ זַיין פַאמִילְיֶע אונ אִיז
ְ גְלַייךְ אַוֶועק אַהֵיים פַאר גְרוֹיס שַׁאנְד אונ הָאט אִיר מֶער נִיט
ּ גֶעקוּקְט, וִויא דֶער קִינִיג אונ דִיא הויף לַייטֶע הָאבִּין דֶער זֶעהְן
ַא גַאנְצֶע גֶעשִׁיכְטֶע וָואס דָא הָאט זִיךְ גֶעטְרָאפִין דָאס דֶער
ֶרפְלוּכְטֶער הוּנְד הָאט אָן גֶעמַאכְט דָאס דֶער שִׁידוּךְ זָאל פוּן אַיין
ֶדֶער פָארִין דֶעם טָאג פוּן הֲתוּנָה אונ אַזַא גְרוֹיסֶער שִׁידוּךְ אוּנ
ָים בְּזָיוֹן וָואס זַייא הָאבִּין אַיין גִינוּמֶען פוּן אִים אונ דִיא טָאכְטֶער
ִז קְרַאנְק גֶעוָוארִין פַאר שברי לב, אִיז גְלַייךְ אַרוֹיס אַבַּאפֶעל אַז
ְן זָ״ל דֶעם הוּנְד צוּ שְׁנַיידֶען לֶעבֶּעדִיגֶער הַייט שְׁטִיקֶער וַוייס אונ
ֶר קִינִיג אַלֵיין אִיז גִיגַאנְגֶען שְׁנַיידִין דִיא עֶרְשְׁטֶע שְׁטִיק פְלַיישׁ,
ָא מֶען הָאט אִים שׁוין גֶעוָואלְט אָנְפַאנְגֶען צוּ שְׁנַיידִין רוּפְט זִיךְ
דֶער זֶעלְבִּיגֶער מֶענְשׁ וָואס הָאט דִיא עֶצָה גִיגֶעבִּין אונ זָאגְט
ַאלֵעמֶען גֵיין מַיינֶע לִיבֶּע בְּרִידֶער דָאס אִיז נָאךְ קַיין פְלַאן נִיט
ֶם מִיר זָאלִין אִים הַארְגֶענֶען אונ דָאס גֶעלְד זָאל בְּלַייבִּין בַּייא זַיין
ּ׳, גֵיין מִיר מוּזֶען פְרִיעֶר זֶעהְן אַרוֹיס צוּ בַּאקוּמֶען זַיינֶע גֶעלְד
זַיין פֶערְמֶעגִין וָואס עֶר הָאט צוּ הויז אונ דֶער נָאךְ וֶועלִין מִיר
טָאן זַיין רֶעכְט, גוּט הָאבִּין זִיךְ אַלֶע אָפּ גֶערוּפִין עֶס אִיז

וגאנץ ריכטיג דער פלאן דען אז ער האט אזו פיל געלד מיט זיך געהאט פאר געווים מוז ער דאך זיין אין דער היים זייער רייך, האט מען אזו גיטאן מען האט אים אריין גינארט דאס ער זאל זיי אוועק געבין זיין פערמעגין דאן וועט מען אים לאזין לעבין אונ אים אהיים שיקעו, זאגט ער גאנץ רעכט אבער וויא קאן מען דאס באקומען אהער מיין פערמעגין, זאגין זיי צו אים דו שרייב אפ אבריף מיט דיין אייגענע האנד שריפט נור אויף אונזער לשון דאס מיר זאלין פאר שטיי וואס דו שרייבסט, אונ שרייב אזו וויא דו ביזט אין אגאנץ ווייטע מדינה פערוואורפין געווארין אונ איך בין דא זייער גליקליך איך מאך דיא גרעסטע גישעפטין אונ מיר לוינט ניט צו קומען אהיים אונ איך בין זייער רייך אונ איך קויף אפ אגאנצע מלוכה וועלין מיר ווערין קיניגען אונ עס איז אגרויסע מלוכה מוז מען באצאלען דאפיר פינף הונדערט מיליאן דוקאטין אונ דיא מדינה איז גאנץ גוט אונ מיר וועלין ווערין גרויסע פירסטען אונ אריין נעמען אלע יודען פון אונזער קרייז, נור מיר פעלט אויס נאך געלד צו דער צאלין דיא איבעריגע, זאלכטו מיט דיזע איבער ברייגער וואס ברייגען דיר דעם בריף מיט שיקען אונזער גאנצען פערמעגין, דו זאלכט אלע פאבריקען פערקויפין מיט וויא פיל מען וועט דיר געבין אונ אלע הייזער אונ אלע סחורות וואס געפינט זיך אין מיין פערמעגין ביז איין האר זאלכטו אלץ פאר קויפין אונ מאכין צו געלד אונ זאלסט קומען מיט דיא צוויי מענשין מיינע גרעסטע ערליכסטע יענעראלין וויא זיי וועלין דיר זאגין זאלכטו זיי אלץ פאלגין, ער האט נעבאך געמוזט אזו שרייבען דעם בריף וויא זיי האבין אים פאר געשריבע אונ אונטען האט ער געמוזט אונטער שרייבין זיין נאמען, אבער איין אלף מיט אבית האט ער געשריבען דען ער האט גוט פאר שטאנען דאס זיי נארין אים אפ נור וואס האט ער גיקאנט אנדערש מאכין, דער קיניג האט אויס געקליבען דיא קליגסטע אונ פארזיכ־טיגסטע צוויי מיניסטערס אונ האט פאר זיגעלט דעם בריף אונ האט זיי אן גיזאגט דאס זיי זאלין זיין פרוי אונטער וועגינס הארגעני אונ גאר דאס געלד אהער ברייגען נור גוט פארזיכטיג זיין אין דעם דאס מען זאל ניט וואס דער גיין עפעס פון אייך.

צוואה דיא

דִיא צְווייא גְרוֹיסֶע לַייט הָאבִּין צוּ גִינוּמֶען דֶעם בְּרִיף אוּנ זַיינֶען
גִעפָארִין מִיט דִיזֶען אַדְרֶעס בִּיז זיי זַיינֶען גִיקוּמֶען אִין אַמשְׂטֶרדַם וואוּ
דֶעם ר׳ מרדכים פְּרוֹי וואוֹינְט, וִויא זַיי זַיינֶען אַרַיין גִיקוּמֶען אִין שְׁטָאט
הָאבִּין זַיי גְלַייךְ נָאךְ גִיפְרֶעגְט אוֹיף מרדכי מארקאוויץ הָאט מֶען זַיי
אָן גֶעוִויזֶען דֶעם גְרוֹיסֶען קַאנְטָאר, זַיינֶען זַיי אַרַיין גִיקוּמֶען אוּנ לָאזִין
זִיךְ אָן מֶעלְדִין דָאס זַיי הָאבִּין נַייטִיג צוּ ר׳ מרדכים פְּרוֹי, קוּמְט אַרוֹיס
אַבּוּךְ הַאלְטֶער אוּנ זָאגְט צוּ זַיי וָואס הָאבִּין מַיינֶע הֶערדן נַייטִיג,
עֶנְטְפֶערִין זַיי אִים מִיר בְּרוֹיכֶען צוּ הָאבִּין נוּר דִיא ווִירְטהִין זֶעלְבְּסְט
הָאט מֶען זַיי גִיעֶנְטְפֶערְט דָאס צוּ דִיא ווִירְטְהִין זֶעלְבְּסְט קָאן מֶען
נִיט צוּ קוּמֶען מִיט אִיר צוּ רֵיידֶען שׁוֹין צַייט צְווֶעלְף יָאר, אוֹיבּ זַיי
הָאבִּין וָואס נַייטִיג קָאנֶען זַיי אוּנְז זָאגִין, אוּנ אוֹיבּ אִיהר ווִילְט
וָואס מַאכֶען אַגֶעשֶׁעפְט קֶענְט אִיר מִיט אוּנְז מַאכֶען, דֶען מִיר זַיינֶען
דִיא גְלַאווְנֶע בּוּךְ הַאלְטֶערְס פוּן דֶעם קַאנְטָאר, אוּנ אוֹיבּ אִיר הָאט
נַייטִיג וָואס גְרֶעסֶערְס מוּזְט אִיר גֵיין אִין גְרֶעסֶערִין קַאנְטָאר אַרַיין,
גֵיין מַיינֶע לִיבֶּע פְרֵיינְדֶע הָאבִּין זַייא גִיעֶנְטְפֶערְט מִיר הָאבִּין וָואס
ווִיכְטִיגֶעס נַייטִיג אוּנ מִיר מוּזֶען אִיר אַלַיין הָאבִּין, אַזוֹ הָאט מֶען
זַיי אַרַיין גֶעשִׁיקְט אִין אַגְרֶעסֶערִין קַאנְטָאר בִּיז גָאר דֶעם גְרֶעסְטִין
אוּנ זַיי הָאבִּין גִיזָאגְט זַיי מוּזֶען אִיר אַלַיין בַּאקוּמֶען צוּ רֵיידֶען דֶען
זַיי דַארְפִין אִיר נַייטִיג הָאבִּין, דַאן אִיז מֶען אַוֶועק צוּ אִיהר אִין
פִינְצְטֶערִין צִימֶער וואוּ זִיא אִיז גִיזֶעסִין אוּנ הָאבִּין אִיר גִיזָאגְט דָאס
צְווייא גְרוֹיסֶע לַייט הָאבִּין נוּר אִיר נַייטִיג, הָאט זִיא זַיי גִיעֶנְטְפֶערְט
דָאס זִיא קָאן אוּם מִיגְלַאךְ אִין קַאנְטָאר קוּמֶען, אִיז גִיקוּמֶען דֶער
דִינֶער אוּנ הָאט גִיזָאגְט אַז דִיא פְרוֹיא אִיז אוּם מִיגְלַאךְ צוּ קוּמֶען
אִין קַאנְטָאר, הָאבִּין דִיא הֶערדְן גִיזָאגְט מֶען זָאל זַיי אַהִין פִירֶען
צוּ אִיר אִין הוֹיף, זַיי זַיינֶען אַרַיין אִין זַאל הָאבִּין זַיי גִילָאזְט זָאגִין
דוּרְךְ דֶעם דִינֶער דָאס דִיא גְרוֹיסֶע הֶערדְן הָאבִּין אַגְרוּס פוּן אִיר מַאן,
וִויא דֶער דִינֶער הָאט נוּר דֶער מָאנְט דָאס זַיי הָאבִּין אַגְרוּס אִיז זִיא
גְלַייךְ גֶעלָאפִין אִין זַאל אַרַיין, הָאט זִיא דָארְטִין גִיפוּנֶען שְׁטֵייעֶן
דִיא צְווייא גְרוֹיסֶע הֶערדְן, זָאגִין זַיי צוּ אִיר זַיינֶען זַיי דִיא רִיכְטִיגֶע
ווִירְטְהִין פוּן דִיזֶען הוֹיז, זָאגְט זִיא יֶע דָאס בִּין אִיךְ אַלַיין, נוּא הָאבִּין
מִיר אַגְרוּס צוּ אַייךְ פוּן אַייעֶר מַאן שְׁרֶעקְט אַייךְ נוּר נִיט אוּנ דֶער

לַאנְגֶען אִיר דִיא בְּרִיף, וְויא זִיא הָאט נוּר זַיין אוּנְטֶער שְׁרִיפְט דֶער
זֶעהְן אִיז זִיא גֶעבְּלִיבֶּען אִין חֲלָשׁוֹת דָאס מֶען הָאט אִיר קוים גֶע
קָאנְט דֶער מִינְטֶערְין, וְויא מֶען הָאט אִיר אָפּ גֶעמִינְטֶערְט הָאט זִיא
אִיבֶּער גִילֶעזְין דֶעם בְּרִיף נָאךְ מִיט מֶער שִׂמְחָה וְויא מֶען הָאט אָ
גִיזָאגְט אוּנְזֶער פָּאטֶער יַעֲקֹב דָאס זַיין זוּן יוֹסֵף לֶעבְּט.

מַיינֶע לִיבֶּע לֶעזֶער אִיךְ דַארְף אַייךְ נִיט דֶער צֵיילֶען דִיא פְרֵייד
וָואס אוֹיף אִיר אִיז גִיוֶועְן אַז זִיא הָאט דֶער זֶעהְן אַז אִיר גֶעלִיבְּטֶער
מַאן לֶעבְּט נָאךְ וָואס זִיא הָאט אִים שׁוֹין בַּאוֵויינְט מֶער וְויא צְווֶעלְף
יָאר זִיא אִיז גַאנְץ צוּמִישְׁט גֶעוָוארִין פַאר פְרֵייד אוּנ הָאט גָאר נִיט
גֶעוואוּסְט וָואס צוּ טָאן, דִיא צְוֵויי גְרוֹיסֶע לַייט הָאט זִיא גְלַייך
אַרַיין גֶעפִירְט אִין בֶּעסְטִין גַאבִּינֶעט אוּנ הָאט זֵיי גִיבֶּעטִין זָאלְ
אוֹיף אִיר נִיט פַּאר אִיבֶּעל הָאבִּין וָואס זִיא קָאן זֵייא נָאךְ נִיט אַז
גוּט אוֹיף נֶעמֶען וְויא צוּם בֶּעסְטִין דֶען זִיא אִיז נָאךְ גַאנְץ צוּמִישְׁט
פַּאר פְרֵייד, אוּנ וְויא זִיא אִיז נוּר אַבִּיסִיל צוּ זִיךְ גִיקוּמֶען הָאט זִיא
גִילָאזְט אַרַיין בְּרֵיינְגֶען טֵייעֶרֶע וַויין מִיט גוּטֶע שְׁפַּייז אוּנ הָאט זֵיי
גִיזֶעצְט לֶעבִּין זֵייא אוּנ הָאט אָן גִיפַאנְגֶען נָאךְ פְרֶעגִין אוֹיפִין מַאן
וְויא אִים גֵייט אוּנ וְויא עֶר אִיז, אוּנ זֵיי הָאבִּין אִיר אַלְץ גִיזָאגְט
גַאנְץ דִיא זֶעלְבֶּע וְוי אִין בְּרִיף שְׁטֵייט, אַם אָוֶוענְד הָאט זִיא גִילָאזְט
מַאכִין אַגְרוֹיסֶען מָאל צַייט פַּאר זֵיי אוּנ נַאכְהֶער הָאט זִיא פַאר זֵיי
אַבְּאזוּנְדֶערִין צִימֶער גִימַאכְט צוּם שְׁלָאפִין, זֵיי הָאבִּין זִיךְ אַגַאנְצֶ
נַאכְט נִיט גִיקֶענְט אָפּוואוּנְדֶערִין אוֹיף אַזֶעלְכֶע גְבִירוֹת דֶען זֵיי הָאבְּ
דָאס אוֹיף זֵייעֶר לֶעבִּין נִיט גִיזֶעהֶן אַזֶעלְכֶע עֲשִׁירוֹת אוּנ אַזֶעלְכֶ
מוֹיעֶרִין מִיט פַּאלַאצִין דָאס זֵייעֶר קֵינִיגְס הוֹיף אִיז גָאר נִיט גִיוְזַנְא
צֶעגְט אַנְטְקֶעגִין אִירֶע קְלֶענְסְטִין מוֹיעֶר, זִיא הָאט שׁוֹין מִן הַסְתָּ
דִיא גַאנְצֶע נַאכְט נִיט גִישְׁלָאפִין אוּנ הָאט גִילָאזְט רוּפֶען דִיא גְרֶעסְטֶ
בּוּךְ הַאלְטֶערְס אוּנ מֶען הָאט גִינוּמֶען אִיבֶּער לֵייעֶנֶען פוּן דָאס נַיי
דֶעם בְּרִיף אוּנ וְויא עֶס אִיז גִיקוּמֶען צוּם לֶעצְטִין אוּנ זִיא הָאט דֶע
זֶעהְן אַז עֶס שְׁטֵייט עֶפֶּעס אַיין אַלֶף מִיט אַבֵּית הָאט זִיא גָאר נִי
גֶעוואוּסְט וָואס דָאס זָאל בַּאדַייטִין, אִיז מֶען גִיזֶעסִין אוּנ גִיקְלֶערְ
אַגַאנְצֶע נַאכְט לְבַד דֶעם אִיז אִיר גַאנְץ פַּארְדֶערְבְּלִיךְ אוֹיס גִיקוּמֶ
דֶער בְּרִיף הָאט זִיא זִיךְ אָפּ גֶערוּפִין צוּ אִירֶע בּוּךְ הַאלְטֶערְס, נִי

מיינֶע לִיבֶּע פְרַיינְד דִיא זַאךְ קוּמְט מִיר אוֹיס זֵייעֶר פַארְדֶעכְטְלִיךְ
ען מִיר שִׁיקְט זִיךְ גָאר נִיט דֶער גַאנְצֶער בְּרִיף דֶען וִויא אַזוֹ וָואלְט
ר מִיר נִיט גֶעשְׁרִיבֶּען אַזוֹ לַאנְג, אוּנ אִיבֶּער הוֹיפְּט דֶער א"ב
אַטַייט מֵיין אִיךְ דָאס אִיךְ בִּין אִין אַצָרָה, מִיר מוּזֶען דָא זֶעהֶן
ו דֶער גֵיין דִיא מַעֲשֶׂה אוֹיף קְלָאר, אַזוֹ הָאט מֶען גִיקְלֶערְט בִּיז
אג, אוּנ וִויא עֶס אִיז טָאג גֶעוָוארִין אוּנ דִיא צְוַויי גְרוֹיסֶע מֶענֶער
יינֶען שׁוֹין אוֹיף גִישְׁטַאנֶען הָאט מֶען גִילָאזְט אַרַיין בְּרֵיינְגֶען דִיא
וטֶע וַויין וָואס עֶס לָאזְט זִיךְ טְרִינְקֶען נִיט וִוילֶענְדִיג, אוּנ מֶען
אט זִיךְ אַרוּם גִיזֶעצְט אַרוּם אַטִישׁ אוּנ זִיא הָאט זֵיי גִינוּמֶען נֵייטִין
יי זָאלִין טְרִינְקֶען אַבִּיסִיל וַויין, נֵיין הָאבִּין זֵיי גִיעֶנְטְפֶערְט מִיר
ארִין נִיט טְרִינְקֶען קֵיין וַויין מִיר זֵיינֶען פַאר זָאגְט פוּן אַדָאקְטֶער
ז דָאס אִיז אוּנְז זֵייעֶר שֶׁעדְלִיךְ צוּ אוּנְזֶער גֶעזוּנְד, עֶס שַׁאט נִיט
אט זִיא גִיעֶנְטְפֶערְט דִיא וַויין קָאנֶען אַלֶע גִיפֶערְלִיכֶע קְרַאנְקֶע
רִינְקֶען דָאס קֶען נִיט שַׁאדֶען, הָאבִּין זֵיי אָן גִיפַאנְגֶען צוּ טְרִינְקֶען
יסְלַאךְ נַיים אָבֶּער וִויא זֵיי הָאבִּין נוּר אָן גִיפַאנְגֶען צוּ טְרִינְקֶען
אבִּין זֵיי שׁוֹין אוֹיס גִיטְרוּנְקֶען אֵיין פְלַאשׁ אוּנ מֶען הָאט אַרֵיין
בְּרַאכְט נָאךְ אַפְלַאשׁ אוּנ זִיא הָאט זֵיי אַלְץ גִיזָאגְט אִיר זַייט
יינֶע טַייעֶרֶע גֶעסְט וָואס אִיר הָאט מִיר גִיבְּרַאכְט אַבְּרִיף פוּן מֵיין
אן, מִיט מֵיין גַאנְצֶען אֵייגִינְס אוּנ מִיט מֵיין גַאנְצֶען לֶעבִּין קֶען
יךְ אֵייךְ נִיט אוֹיס צָאלִין, אוּנ זֵיי הָאבִּין זִיךְ אַלְץ אַזוֹ גֶעטְרוּנְקֶען
יז זֵיי הָאבִּין זִיךְ גוּט אֵיין גֶשִׁכּוֹרְתְּ הָאבִּין זֵיי זִיךְ אָן גֶעפַאנְגֶען
סְטִיג צוּ מַאכִין, אוּנ דבורה הָאט נוּר דָאס גֶעמֵיינְט הָאט זִיא
ייךְ גֶעשִׁיקְט נָאךְ דֶעם גוּבֶּערְנֶער פוּן שְׁטָאט מִיט גַאנְץ בַּאהֶערְדֶע
וּנ הָאט זֵיי אַרֵיין גֶעלָאזִין דוּרךְ אַהִינְטֶער טִיר אִין אַקַאמֶער אַרֵיין
יא זֵייעֶר גַאבִּינֶעט אוּנ הָאט זִיךְ אַבִּיסִיל מִיט זֵיי גִינוּמֶען פַאר
נְדֶער רֵיידֶען אִיךְ ווֵיים דָאךְ מֵיינֶע לִיבֶּע לַייט הָאט זִיא זֵייא
זָאגְט דָאס מֵיין מַאן אִיז בֵּייא אֵייךְ אִין גִיפֵיינְקִינְגֶעשׁ פַאר וָואס
יז דָאס דִיא מַעֲשֶׂה, הָאבִּין זֵיי אָן גִיפַאנְגֶען צוּ לַאכֶען אוּנ זָאגִין
ר אִיז נָאךְ עֶרְגֶער וִויא אִין גִיפֵיינְקֶענֶעשׁ אוּנ הָאבִּין גִינוּמֶען
ער צֵיילֶען דִיא גַאנְצֶע גֶעשִׁיכְטֶע וָואס מִיט אִים הָאט פַאסִירְט
ון אַלֶף בִּיז תָּיו אוּנ דָארְטִין הָאט מֶען גֶעשְׁרִיבֶּען זֵייעֶרֶע רֵייד

יעדען ווארט אונ זיי האבין גאר ניט געוואוסט וואס זיי ריידען מחמת שכרות אונ וויא זיי האבין דאס אלץ אפּ גירעט זיינען זייא געפאלין שלאפין וויא דיא גיהארגעטע איז מען ארויס פון קאמער אונ מען האט זיי גישלאסען אין קייטען פון קאפּ ביז פיס אונ מען האט זיי אריין געלייגט אין אפּטור אונ מען האט זיי אוועק געפירט אין טורמע אונ זיי האבין פון קיין זאך אין דער וועלט ניט געוואוסט אויף מארגען האבין זיי זיך אויף געוואכט זעהן זיי דאס זיי ליגען גאר אין אפינצטערין קאמער זייא ווילען זיך נעמען עטוואס רירען וויא פערוואונדערט זיינען זיי געווארין דאס זיי האבין דער פילט אז זיי זיינען געשמידט אין קייטען האבין זיי שוין באלד פאר שטאנען וואס מיט זיי האט נעכטין פאסירט אונ זיי האבין זיך שוין באנארעשט אבער עס איז שוין פאר פאלין מיר זיינען שוין פערלארענע מענשין זאגין זיי איינער צום אנדערין, אויף מארגען האט מען זיי גינומען אויפין דאפראש אונ מען האט זיי פאר געלייגט זייערע אייגענע רייד אונ זיי האבין זיך געמוזט מודה זיין אז עס איז אלץ ריכטיג וויא עס שטייט אויפין פאפיר אונ זיי האבין גיזאגט וואו זייער מדינה איז אונ ווי מען רופט זייער שטאט אונ זייער קיניג אלץ האבין זיי אויס גיזאגט פון יעדער זאך, האט מען זיי צוריק אפּ געפירט אין טורמע געשמידט אונ מען האט זיי גילאזט זיצען.

וואס האט אונזער דבורה גיטאן זיא איז אוועק צום קיניג אונ האט אים גיבעטין ער זאל איר לייען זיינע קיניגליכע קליידער אונ זאל איהר געבין הונדערט טויזענד סאלדאטין אין דער פאר וועט זיא אים בריינגען צוויי מאל הונדערט טויזענד, דער קיניג האט דאס איר גלייך גיטאן דען ער איז גיוועזן מיט איר מאן אונ אויך מיט איר זייער גוט בעקאנט אונ ער האט זיי זייער ליב גיהאט, זיא האט מיט זיך גינומען דיא מאנשאפט אונ האט זיך אן גיטאן וויא אפרינץ אונ האט מיט גינומען זעקס בוך האלטערס אירע אונ האט זייא פערקליידעט וויא גרויסע יענערעלער אונ האבין זיך געצויגין נאך דיא לאנד וואו דער מאן איז, דער וייל האט זיא אפּ געשריבען אבריף צו יענעם קיניג אונ שרייבט אים

אַזוֹ וִויא אִיךְ דֶער פְּרִינְץ פוּן מַארָאקַא בִּין אֵיין אֵיינְצִיגֶער זוּן בַּייא
מַיין פָאטֶער דֶער גְרוֹיסֶער קֶינִיג פוּן מַארָאקַא פָאר יֶעצְט פוּן דֶער
שְׁטְרַייט אוּנ אִיךְ הָאבּ גִיהֶערְט דָאס אִיהר הָאט אֵיין אֵיינְצִיגֶע
טָאכְטֶער אַגְרוֹיסֶע פַארְשׁוֹין בְּכֵן ווִיל אִיךְ מִיט מַיין חַיִל קוּמֶען צוּ
אַייךְ נָאךְ אִין זֶעקְס וָואכֶען אַרוּם צוּ וֶוערִין אַייעֶר אֵיידִים, אוּנ
זִיא הָאט דֶעם בְּרִיף אַוֶועק גֶעשִׁיקְט פָאר אוֹיס אוּנ זַייא זַיינֶען
נָאךְ גִיגַאנְגֶען, וִויא מֶען הָאט נָאר דֶעם בְּרִיף אַנְטְפַאנְגֶען אִיז
גֶעוָוארִין אַגְרוֹיסֶע פְרֵייד אִין גַאנְצֶען קֵייזֶערְלִיכֶען הוֹיף אוּנ בִּפְרָט
דִיא טָאכְטֶער הָאט קוֹים גִיקָאנְט דֶער וַוארְטֶען דִיא בַּאשְׁטִימְטֶע
צַייט וֶוען דֶער פְּרִינְץ וֶועט קוּמֶען, עֶס אִיז פוּל גִיוֶוען דִי גַאנְצֶע שְׁטָאט
מִיט גְרוֹיסֶע לַייט פוּן דֶער גַאנְצֶער מְדִינָה צוּ אַנְטְפַאנְגֶען דֶעם
פְּרִינְץ אוּנ דִיא פַּארַאד וָואס מֶען הָאט גִימַאכְט אִין שְׁטָאט דָאס
אִיז גָאר נִיט מֶעגְלַאךְ אוֹיס צוּ שְׁרַייבִּין, אוּנ וִויא זַיי זַיינֶען נוּר אָן
גִיקוּמֶען הָאט מֶען זַיי מִיט גְרוֹיס פְרֵייד אוּנ מִיט פַּארַאד אַרַיין
גֶעפִירְט אִין קֵינִיגְלִיכֶען פַּאלַאץ, וִויא דִיא טָאכְטֶער הָאט נוּר דֶעם
פְּרִינְץ דֶער זֶעהֶען אִיז זִיא גֶעוָוארִין אַצוּקָאכְטֶע פוּן זַיין שֵׁיינְהַייט
אוּנ זִיא הָאט אִים גְלַייךְ אַרַיין גֶעפִירְט צוּ זִיךְ אִין הוֹיף אוּנ הָאט
אִים גִיבֶּעטִין דָאס עֶר זָאל אִיר נֶעמֶען דֶען אִיר לֶעבִּין הֵיינְגְט אָן
דֶעם אַז נִיט מוּז זִיא שְׁטַארְבִּין, עֶר הָאט אִיהר צוּ גִיזָאגְט אוּנ
גִיגֶעבִּין אִיר דִיא הַאנְד דָאס עֶר וֶועט אִיר גֶעוִויס נֶעמֶען אוּנ מֶען
הָאט גְלַייךְ גִימַאכְט אַגְרוֹיכֶען מָאהל צַייט אוּנ מֶען הָאט פַאר לַאדִין
דֶעם חָתָן מִיט זַיינֶע אַלֶע גְרוֹיסֶע מֶענְשִׁין צוּם מָאהל צַייט אוּנ
מֶען הָאט גִילֶעבְּט זֵייעֶר לוּסְטִיג, נוּר דֶעם חָתָן נֶעבַּאךְ גֵייט גָאר
קֵיין זַאךְ נִיט אַיין דֶען עֶר וָואלְט שׁוֹין גֶערִין בַּאקוּמֶען צוּ זֶעהְן
אִיהר מַאן וִויא עֶר וַוייזְט אוֹיס וִויא מֶען הָאט נוּר אָפּ גִיגֶעסִין זָאגְט
דֶער חָתָן צוּ דִיא פְּרִינְצֶעסִין לָאמִיר גֵיין אַבִּיסֶעל שְׁפַּאצִירֶען אוֹיפִין
הוֹיף, אוּנ זַייא גֵייעֶן בֵּיידֶע בִּיז זַייא קוּמֶען צוּם אִידֶעשִׁין הוּנְד,
זָאגְט זִיא צוּ אִיהר חָתָן דָאס אִיז אַיוּדִישֶׁער הוּנְד אוּנ פַאר צֵיילְט
אִיהם דִיא גַאנְצֶע מַעֲשֶׂה וִויא אַלֶע מוּזֶען אִים בְּרִיקֶען מִיט דִיא
פִּיס וֶוער עֶס קוּמְט נוּר אַרַיין אוּנ מוּז שְׁפַּייעֶן אוֹיף אִים, אוּנ זַיי
גֵייעֶן צוּ צוּם הוּנְד, עֶר קָאן דָאךְ זַיין פְרוֹיא גֶעוִויס נִיט דֶער קֶאנֶען

אונ כְּפִ־ט אַז זִיא גֵייט פַאר קְלֵיידֶעט אִין מַאנְסְפֶּערְזָאנִישֶׁע קְלֵיידֶער
אונ וֶוען זִיא וָואלְט נִיט גֶעוואוּכְט אַז דָאס אִיז אִיר מַאן וָואלְט
זִיא אִים אוֹיךְ נִיט דֶער קָאנְט זִיא הָאט זִיךְ גִיט גִיקָאנְט אַיין הַאלְטִין
פוּן וֵויינֶען אונ הָאט זִיךְ קוֹים אַיין גֶעהַאלְטִין דֶען זִיא אִיז בַּאלְד
גֶעפַאלִין אִין חַלָּשׁוֹת , זָאגְט דֶער חָתָן קוּם גִיכֶער אַריין אִין צִימֶער
אִיךְ וֵוייס נִיט וָואס מִיר אִיז שְׁרֶעקְלִיךְ נִיט גוּט גֶעוָוארִין , אונ זֵיי
זַיינֶען אַרַיין אִין צִימֶער אונ מֶען הָאט אִים קוֹים אָפּ גֶעמִינְטֶערְט
נָאךְ דֶעם הָאט מֶען אוֹיס גִיבֶּעט צוּ שְׁלָאפִין אַבַּאזוּנדֶערִין צִימֶער
פַאר אִים מִיט דִיא יֶענֶערֶעלֶער , וִויא עֶס אִיז גִיקוּמֶען אִין מִיטִין
נַאכְט אִיז זִיא אַרוֹיס פוּן אִיהר צִימֶער אונ אִיז צוּא גִיגַאנְגֶען צוּם
הוּנְד אונ אִיז אִים אַרוֹיף גֶעפַאלִין אוֹיפִין הַאלְז אונ הָאט אִיהם
גִינוּמֶען קוּשֶׁען אונ הַאלְזֶען אונ הָאט גֶעוֵויינְט מִיט אַבִּיטֶער גֶעוֵויין
מַיין גֶעלִיבְּטֶער מַאן וָואס מַאכְסְטוּ אִיךְ בִּין דַיין פְרוֹיא וָואס הָאט
דִיר אָן גִימַאכְט אַלֶע לֵיידִין , אִיךְ בִּין דֶער בַּעַל חַיָב דַיינֶער , אונ
אִיךְ בִּין דֶער פַאר שְׁטֶעלְטֶער פְּרִינְץ , אִיךְ מֵיין אַז מִיט גָאטְס הִילְף
וֶועל אִיךְ דִיר אוֹיס לֵייזֶען פוּן דַיין גֶעפֵיינְקֶענֶעס נוּר שְׁוַויג שְׁטִיל
אונ הָאף צוּ גָאט , וִויא דֶער מַאן הָאט דֶער הֶערְט דֶעם קוֹל
פוּן זַיין פְרוֹי הָאט עֶר אָן גֶעהוֹיבִּין צוּ וֵויינֶען אונ צוּ דֶער צֵיילִין
זַיינֶע אַלֶע צָרוֹת .

מַיינֶע לִיבֶּע לֶעזֶער אוֹיב אִיר הָאט אַשְׁטֵיינֶערְנֶע הַארְץ מוּזְט
אִיר זֵיי אוֹיךְ הֶעלְפִין מִיט וֵויינֶען נוּר זֵיי הָאבִּין קֵיין צַייט גִיהַאט
לַאנְג בַּייא זָאמֶען צוּ זַיין דֶען פְּלַייכְט קוּמְט וֶוער אָן אִיז פַאר
לָארֶען זֵייעֶר הָאפֶענוּנְג הָאבִּין זֵיי זִיךְ גֶעשֵׁייד מִיט גֶעוֵויין , אונ
זִיא הָאט אִים פַאר שְׁפְּרָאכֶען גוּטֶע הָאפֶענוּנְג אונ זִיא אִיז צוּרִיק
צוּ זִיךְ אִין צִימֶער אַרַיין אונ קֵיינֶער הָאט נִיט גֶעוואוּסְט פוּן קֵיין
זַאךְ , אוֹיף מָארְגֶען הָאט דֶער חָתָן גֶעשְׁלָאפִין אַשְׁטִיק אוֹיפִין טָאג
וִויא נָאךְ אַזַא מִרוֹיֶערְדִיגֶע נַאכְט , דֶער וַוייל אִיז שׁוֹין פַארְטִיג גֶע-
וָוארִין דִיא גַאנְצֶע חֲתוּנָה מִיט אַלֶע זַאכֶען אוּם מִיגְלַאךְ אִיז אוֹיס
צוּ שְׁרַייבִּין דִיא גְרוֹיסְקַייט פוּן דֶער חֲתוּנָה , וִויא עֶס אִיז גִיקוּמֶען
אוֹיף דֶער נַאכְט אונ אַלֶע זַיינֶען פַארְנַאנְדֶער גִינַאנְגֶען הָאט מֶען
זֵיי בֵּיידִין אַרַיין גֶעלָאזִין אִין אַבֶּעזוּנְדֶערֶע צִימֶער , הָאט דֶער פְּרִינְץ

גיזאגט צו דיא כלה מען מוז פאר לעשין דיא ליכט האט מען
פאר לאשען דיא ליכט אונ זייא האבין זיך גינומען אויס טאן ,
נאכהער זאגט דער פרינץ איך מוז אויף אוויילע ארויס גיין , איז
זיא ארויס גיגאנגען אונ האט מיט גינומען מיט זיך איר אפ גע-
שטעלטין אפעציר וואס זיא האט איהם צו גיזאגט פון צו הויז
אויס צו געבין דרייא טויזענד-דוקאטען דער פאר , אונ ער איז
געבליבען דיא נאכט ביא איהר , אונ וויא דיא כלה איז נור
אנטשלאפין געווארין אונ עס איז שוין ניט ווייט גיוועזן צו טאג
האט דער פאלשער פרינץ ארויס געלאזין דעם אפעציר אויף זיין
ארט אונ זיא האט אן געצונדען צוריק דיא ליכט אונ האט זיך
אן געטאן אירע קליידער וויא א פרינץ אונ איז ארויס אויפין הויף
אויף מארגען אז מען איז אויף גישטאנען איז ווייטער גיוועזן דיא
זעלבע פאראד מיט אלע פערגעניגען אין דער וועלט , אזו האט
מען פאר בראכט גאנצע פערצין טעג אונ יעדער נאכט פלעגט ער
אליין אריין לאזין דעם אפעציר אנשטאט אים , אין פערצין טעג
ארום האט זיך אפ גערופין דער נייער איידים צום קיניג ליבער
פאטער איך וויל שוין פארען נאך הויזע דען עס איז שוין דרייא
מאנאטין זינט איך בין פון צו הויז אונ מיין פאטער וועט זייער
ביינקען נאך מיר דען איך בין זיין גאנצער לעבין , דארוך בעט
איך איר זאלט מיר לאזין פארען אהיים מיט מיין נייע פרויא ,
אונ גיט מיר אוועק מיינע נדן וויא אן שטענדליך איז דאס מיין
פאטער זאל מיר ניט אויס לאכען , גאנץ רעכט מיין ליב קינד
האט אים דער קיניג גיענטפערט איך לאז דיר שוין פארען צו
הויז , האט מען אן געפאנגען צוא פאקען קאראטין מיט גאלד
אונ דימאנטען אונ מיט אלערלייא טייערע זאכען וואס עס געפינט
זיך נור אין קיניגליכען הויף, אונ דיא טאכטער האט אלץ געהייסען
וואס מעהר לאדין ווארום עס פאסט איר ניט צו קומען צוא אזא
גרויסען קיניג ניט אן שטענדיג , בקיצור מען האט כמעט אויס
געליידיגט אלע אוצרות , אונ האט אים נאך דערצו געשאנקען איין
מאל הונדערט טויזענד מאן חיל , אונ מען האט גינומען אפשייד
פון אלעמען אונ דער פרינץ האט געלאזין טייערע פריזענטין אלע

הויף לייטע אונ מען איז אפ גערזייט פון הויף מיט גרוים פאראד, פארין ארוים פארען זאגט דער פרינץ צו זיין פרויא דאס זיא זאל בעטין איר פאטער דאס ער זאל אים אוועק שיינקען דעם הונד מיט צו נעמען אהיים פאר זיין פאטער אפריזענט דאס וועט זיין פאר אים זייער אנגינעם ער איז איבער הויבט אבאלין פון אזעלכע זאכען, האט דיא טאכטער גיבעטין איר פאטער, דער פאטער האט קיין ווארט ניט איבער גירעט אונ האט אים מיט גיגעבין דעם הונד אונ מען האט אים אן געשמיד אן קארעטע פון הינטען, דער פאטער מיט נאך גרויסע לייט האבין זיי באלייט דרייא מייל פון שטאט אונ מען האט זיך נאך אמאל געקושט אונ גיזעגינט אונ דער פאטער מיט אלע גרויסע לייט האבין זיך צוריק אומגע-קערט אהיים אונ זיי זיינען זיך ווייטער געפארין, דער וייל איז געווארין נאכט, אונ דער פורמאן מיט דיא מענשין וואס זיינען גיזעסין לעבין אים זיינען גיוועזן דעם פרינץ בוכהאלטערס, אונ דער הונד לויפט אלץ נאך אן געשמיד נאכין פור דער וייל איז דער פור מאן געפארין אלץ לאנגזאם אונ געווארט דאס גאנצע פולק זאל שוין זיין אמייל פאר אוים, אונ וויא עס איז גיקומען שפעט אין דער נאכט זאגט דער פרינץ צו זיין פרוי עס איז אזו קאלט אונ פינסטער דאס ער קאן שוין גאר ניט נאך לויפען מען מוז אים אריין נעמען אין קאלעס בייא דעם פור מאן, ניין מיין ליבער מאן זאגט זיא צו אים וואס דארפען מיר דעם הונד אין פור ער וועט אונז נאך פאר שטינקען דיא גאנצע פור, מיין ליבע פרויא זאגט דער פרינץ ווייטער צו איר, ער וועט דאך דאס געוויס ניט קענען אויס האלטען איבער נאכט וואס זשע וועל איך בריינגען מיין פאטער אמתנה, נוא זאגט זיא צו אים לאז אים ארויף בייא דעם פור מאן, איז גלייך ארופ אדינער אונ האט גינומען דעם הונד אונ האט אים ארויף גיזעצט ביין פור מאן, אונ דאן האט מען גינומען האסטיג פארען אז אין איין שטונד האט מען פאר בייא גיאגט דיא גאנצע מחנה מיט אלע פורען פון דיא זאכען אונ מען האט זיי אן גיזאגט דאס זיי זאלין נאר גיכער ציהען, אונ זיי וועלין פארען פאר אויס, אונ מען איז אזו געפארין ביז

מען איז אריין גיקומען אין זייער גרעניץ פון זייער קיניג, האט
זיך אפ געראפן דער פרינץ צו זיין פרויא דו ווייסט מען מוז אריין
נעמען דעם הונד צו אונז אינעווייניג, אך וואס ווילסטו האבין
פון הונד האט זיא זיך גיגעבין אביייזער וואָרף אים אראפ אונ לאז
ער גיין צום שווארץ יאר וואס דארפסטו אים דעם פאר שטונ-
קענעם הונד, אזו האט זיך דער פרינץ אפ גערופין ועסט שוין
באלד זעהען גלייך דארויף האבין דיא מענשין איר גינומען אונ
אפ געשיקט אהיים, אונ דעם הונד האט מען אראפ געצויגין זיין
פעל אונ ער האט זיך אריין גיזעצט אין קארעטע אונ זיינען זיך
בשלום אהיים געפארין, אונ דאן האט זיא אים גילאזט אפ שערין
זיינע פאר ווילדיטע האר אונ איז געגאנגין אין באד אונ האט זיך
גילאזט אפ וואשען אונ האט אן גיטאן שיינע קליידער אונ האט
דער זעהן זיינע צווייא ליבע קינדערלאך וואס ער האט זיי גילאזען
איינעם אנדער האלבען יאר אונ איינעם פון אהאלב יאר האט
ער זיך זייער געפרייט מיט זיי, אויף מארגען האט זיא אים פאר
גישטעלט פארין קיניג אונ האט אים דער ציילט דיא גאנצע מעשה
וויא עס האט פאסירט מיט זיי, איז דאס דעם קיניג זייער גיפעלין
גיוועזן, אין צוויי וואכען ארום האט מען דער וואַרט דיא גאנצע
חיל מיט דיא פורען גאלד אונ דימאנטען מיט אלע טייערע זאכין,
אונ האבין דאס אלץ אוועק געשאנקין זייער קיניג, אונ מען
האט גימאכט אגרויסען באל אונ דיא גאנצע שטאט האבין זיך
געפרייט פון קליין ביז גרויס, אונ פיל צדקות האט מען אויס
געטיילט אין אלע שטעט ארום, נאך דעם איז ער שוין מער ניט
ארויס געפארין דורכין טיר פון שטאט ער איז נור תמיד גיזעסין
על התורה ועל העבודה. אונ פון קיין נישעפט האט ער מער ניט
געוואוסט נור זיין פרויא האט געפירט אלע גישעפטין, אונ נאך
דעם האבין זיי נאך מער מצליח גיוועזן אין האנדיל, אונ זיי האבין
אויס גילעבט זייערע יארין אין גרויס פרייד.

ענדע

צוואה:

M	F
100	80
75	45
95	235
65	135
190	30
165	5
140	70
	C

M

70	175	80
160	80	60
60	190	65
195		195
15		240
140		40
180		